ateitis

Balandis 1977

ateitis 1977 BALANDIS / APRIL Vol. LXVII No. 4

Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos - lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas

Pavasario simfonija (eil.) — J. Aistis 105
ANTAI... — K. Trimakas 106
Teptuko poetas — J. Jankus apie dail. Ant. Tamošaitį 109
Lietuvių Fondas — "Ateities" mecenatas 115
Kultūriniai uždaviniai — maži, bet nelengvi — K. Keblys 116
Skirtingi žvilgsniai į tą pačią Bažnyčią — III: Bažnyčia kaip sakramentas — J. Šarauskas 118
Oskaras Vladislovas Milašius 121
Lietuva (ištr.) — O. V. Milašius 121
Ir ypačiai; Kai ji ateis (eil.) — O. V. Milašius 122
Atgaila — ne sielvartas. Ji — Meilė (ištr.) — O. V. Milašius 123
Įspūdžiai skaitant dr. J. Girniaus monografiją "Pranas Dovydaitis"
V. Kuprytė, Ant. Razma, Jr., B. Žukauskas 124
Atsiųsta paminėti 129
ATŽALOS: Antras pasaulis — V. Radvilas 130
Muzikos mėgėjo nuotykis — V. Mickus 131
Žvaigždes delnuose nešiau (eil.) — Loreta 132
LAIŠKAI 133
Kalba Federacijos vadas dr. P. Kisielius 134
VEIKLA 135

Nuotraukos: Alg. Grigaičio (viršely, 122, 123), J. Kuprio (119, 124 I ir II, 134, 137), Alg. Kezio (140), D. Mičiūno (visos 139, išsk. V), V. Noreikos (115), K. Norvilo (105), Ant. Saulaičio (visos 136). Ant. Tamošaičio dailės darbai (108, 110, 111, 112, 113), V. Kuprytės piešinys (131), R. Valiulytės iliustracija (132), O. V. Milašiaus atvaizdas (121).

Vyriausias redaktorius: Kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Il. 60130, USA, Telef.: (312) 366-2446

Redaktoriai: Dr. Algis Norvilas ir Aldona Zailskaitė

Redakcijos nariai: Marija Eivaitė; Vilija Eivaitė (meninė priežiūra), Petras V. Kisielius, Dana Kojelytė, Jonas Kuprys (fotografija), Roma Olšauskaitė, Antanas Razma ir Linas Sidrys.

Administratorius: Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL. 60629, USA. Telef.: (312)) 424-2243

Spaudos darbus atlieka Draugo spaustuvė Chicagoje. Leidžia Ateitininkų Federacija. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 7.00 dol., garbės prenumerata — 15.00 dol., susipažinimui — 5.00 dol.; visur kitur — 5.00 dol.

ATEITIS — a magazine published monthly, except July and August, by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis, Inc. Business address: 7235 South Sacramento Ave., Chicago. IL. 60629. Yearly subscription in the US and Canada $7.00. Single copy $1.00. Second Class postage paid at Chicago, Illinois.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

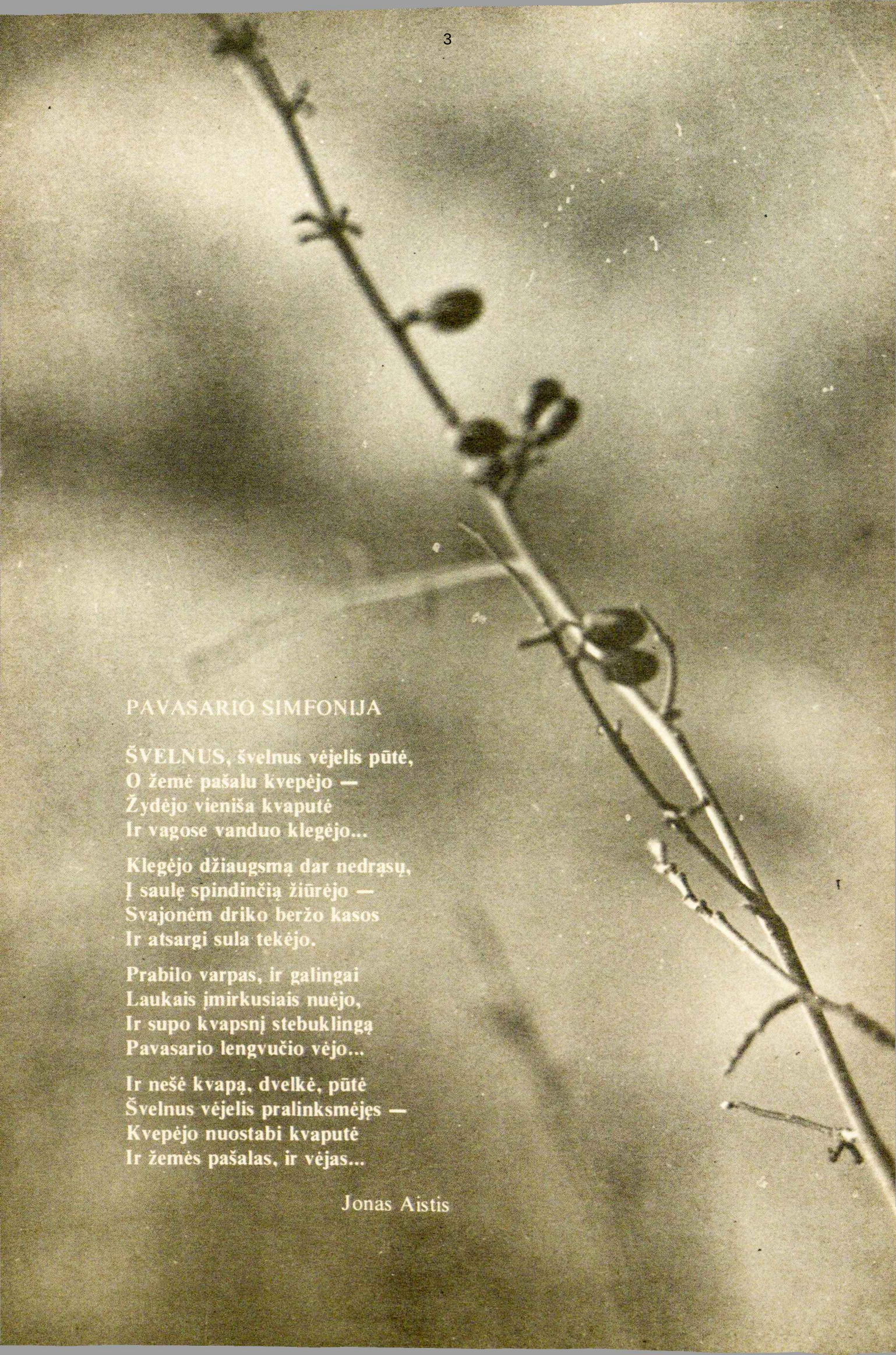

PAVASARIO SIMFONIJA

ŠVELNUS, švelnus vėjelis pūtė,
O žemė pašalu kvepėjo —
Žydėjo vieniša kvaputė
Ir vagose vanduo klegėjo...

Klegėjo džiaugsmą dar nedrąsų,
Į saulę spindinčią žiūrėjo —
Svajonėm driko beržo kasos
Ir atsargi sula tekėjo.

Prabilo varpas, ir galingai
Laukais įmirkusiais nuėjo,
Ir supo kvapsnį stebuklingą
Pavasario lengvučio vėjo...

Ir nešė kvapą, dvelkė, pūtė
Švelnus vėjelis pralinksmėjęs —
Kvepėjo nuostabi kvaputė
Ir žemės pašalas, ir vėjas...

Jonas Aistis

Tiesa neateina iš lauko, bet iš vidaus; ji nuolankaus garbinimo paveldinys... Pažinimas yra ne kas kita, kaip su ištikimybe gimęs geidimas matyti mūsų vargšę žemišką meilę mus pragyvenant. Ten, Dovydai, yra mūsų amžinybės sąmonė. Mažai žmonių ją teturi,... nes amžinybė yra meilė, ir čia mažai kas mūsų pažįsta meilę.

Oskaras Vladislovas Milašius,
kurio 100 metų mirties sukaktis minima gegužės 29 dieną.

JAUNIMAS: Tikslai ir organizavimas

Po keliolikos mėnesių aišku kaip diena, kad III Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso įtaka yra didesnė ir reikšmingesnė už ankstyvesniųjų: pagyvėjo jaunimo veiklą Pietų Amerikos kraštuose — Brazilijoj, Argentinoj, Kolumbijoj, Urugvajuj ir Venecueloj; užsidėjus sau ant pečių sekančio Kongreso ruošos naštą, gyviau kruta Vokietijos Lietuvių Jaunimo Sąjunga (LJS); ir Šiaurės Amerikos LJSąjungų veikla daugiau pastebima, bent suvažiavimais.

Savaime suprantamas LJS tikslas yra suburti jaunimą. Bet ką su juo daryti subūrus? Tolimesnį tikslą apibūdino III PLJ Kongreso rezoliucija: "pasaulio lietuvių jaunimo pagrindinis uždavinys yra remti Lietuvos gyventojų ir išeivijos lietuvių pastangas atstatyti nepriklausomą Lietuvos valstybę" ir "siekti Lietuvos bylą išlaikyti gyvą tarptautinių problemų sąraše" (*Ateitis,* 1976, 4 nr. 117 psl.).

Tuo tikslu PLJS ir VLIKas suruošė seminarą New Yorke ir JAV bei Kanandos jaunimo suvažiavimo Detroite didesnė programos dalis buvo "politinė" — apie Lietuvos bylos iškėlimą ir jos laisvę (gi rengėjų įjungta paskaita literatūrine tema buvo palaikyta neturinti "nieko bendro su LJS uždaviniais ar problemomis" — V. Nakas, *Darbininke,* vasario 18).

Ar kultūrinės paskaitos (ir iš viso — kultūriniai reikalai) neturi ko bendro su LJS uždaviniais? Tai diskutuotinas klausimas. Bet ten, kur yra kultūros baruos pakankamai veiklių ideologinių organizacijų, toji sritis gali ir gal turėtų būti palikta joms, nes III PLJ Kongresas ragino "LJS padalinius reikštis tokiose veiklos srityse, kuriomis nesirūpina jau veikiančios organizacijos". Tačiau ten, kur kultūrinės veiklos organizuotame jaunime nėra ar nėra pakankamai ar iš viso ideologinių organizacijų nėra, ten LJSąjunga, pagal Kongreso nutarimus, galėtų ir turėtų savo veiklą ir ta linkme kreipti.

JAUNIMAS: Iš šiaurės ir pietų

Po III Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso buvo iškilęs klausimas, kaip Pietų Amerikos lietuvių jaunimas žiūri į bendraamžius tautiečius iš Šiaurės Amerikos — ar palankiai, kaip aprašė Petras V. Kisielius (*Ateitis,* 1976, 4 nr., 118 psl.), ar ne, kaip teigė vyresnio amžiaus Klemensas Jūra iš Brazilijos (*Ateitis,* 1976, 8 nr., 290 psl.). Pirmojo nuomonę palaikė su Brazilijos jaunimu daug dirbąs kun. J. Šeškevičius (*Ateitis,* 1976, 9 nr., 332 psl.). Šiame žurnalo numery skaitome panašiai palankiai pasisakant būrelį jaunimo Brazilijoj (000 psl.).

Mums džiugu konstatuoti, kai yra teigiamo nusiteikimo tarp skirtinguos kraštuos užaugusio

lietuviško jaunimo, ypač kad tai sudaro sąlygas tam jaunimui bendrauti ir dalintis tuo, ką gero turi.

Štai pernai vasarą Šiaurės Amerikoj lankėsi ir iš lietuvių jaunimo stovyklinės veiklos praktiškai mokėsi trys jaunuoliai iš Brazilijos (jų pasisakymus skaitėm *Ateity,* 1976, 10 nr., 368 psl.). Jų pavardes dabar vis matom vadovaujančiose pozicijose jaunimo organizacijose, stovyklose. Matomai "šiauriečiai" pasidalino kažkuo su jais, jiems besilankant, ir dabar jie toliau dalinasi su savo krašto jaunimu.

Antra vertus, ne tik jaunimui, bet ir vyresniesiems buvo labai malonu JAV ir Kanados lietuviškose scenose klausytis Adrianos Jocytės iš Argentinos — iš Pietų ji atvežė kažką muzikiniai jaunatviško ir gaivaus.

Palankumu įgalinamas bendravimas ir dalinimasis, kuriais ugdomės ir kaip žmonės, ir kaip lietuviai.

KAS GERIAU: rusas ar lietuvis komunistas?

Pas mus, išeivius, lyg ir vyrauja mintis, kad okupuotoj Lietuvoj vis dėlto yra geriau, kai valdžioj yra lietuvis komunistas, o ne rusas: mat, vis dėlto — savas.

Ta tema paklaustas disidentas poetas Tomas Venclova, neseniai atvykęs iš okupuotos Lietuvos, taip atsakė: "Sakoma, kad su savo komunistu valdžioje lengviau susikalbama, savas geriau orientuojasi lietuvių reikaluose. Bet kartais yra geriau, kai mažiau orientuojasi. Kai nenusimano apie svetimos tautos veikalus, t.y. mūsų, tokį lengviau apeiti. Bet daugiau yra mūsiškių, atsidavusių tik savo valdžiai ir sau. Bijančių nusidėti ir todėl persistengiančių tarnauti okupantui. Aš nedėčiau į juos vilčių. Atsidavusių Lietuvai yra mažiau negu valdžiai" (*Dirva,* kovo 10 d.).

"Partijos sekretorius V. Montvila vergiškai persistengė okupanto ateistinėms užmačioms"; "Komunizmas ir lietuvius valdžios pareigūnus pavertė beširdžiais ir brutaliais žvėrimis" — tai tik pora skyrelių antraščių *Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikoj* (III, 325 ir 326 psl. — pastarasis apie Ramanauską). *Kronikoj* minimų suiminėtojų, tardančiųjų, kratas darančiųjų pavardės paprastai yra ne rusų, bet lietuvių.

Ne bi tik "savas"... Kai "savas" taip daro, tai dar skaudžiau... Bet esminis klausimas: Argi tada savas?...

BOMBOS: Prie ko priėjome?

Visais laikais žmonės jautėsi nesaugūs — ne vien nuo žvėrių, bet dar daugiau — nuo kitų žmonių. Jausdamiesi grasinami, jie ginklavosi, kas akmeniu, kas kuoka, kardu..., šautuvu... Šiais laikais — jau branduolinėmis bombomis... Jungtinės Amerikos Valstybės jau turi apie 30,000 branduolinių bombų, kurių pakaktų nuo žemės paviršiaus nušluoti visą žmoniją dvylika kartų. Ir vis vien dar kasdien pagamina po tris panašias bombas.

Panašiai ginkluojasi ir panašų pajėgumą turi Sovietų Sąjunga. Ir kiti kraštai stengiasi iš paskutiniųjų. Už devynių metų apie 40 kraštų, kaip Brazilija, Argentina, Pietų Afrika, Pakistanas, turės tokių bombų. Pramatoma, kad ateis laikas, kad ir piratai, kurie dabar tenkinasi lėktuvo pagrobimu, ateity panašiom bombom pagrasins didmiesčiams.

Prie ko priėjome?... Kad nuo kokio lunatiko — nesvarbu, ar galiūno valdžioj, ar pirato — priklausys milijonai gyvybių...

GINKLUOJAMĖS: Bet kokia kaina?

Nespėjo griuvėsius po II pasaulinio karo atstatyti, o tautos pradėjo vėl ginkluotis. Nuo to karo ginklams jau išleista 4 trilijonai dolerių (1.5 vien JAV). Niekas tautoms tiek nekainuoja, kiek ginklai: daugelis kraštų didesnę savo išlaidų dalį skiria ginklams... Tai vis parodyti savo galią, kad kaimynai su tavim skaitytųsi, arba nebūti galingesnio užpultam.

Tuo tarpu kas 8 žmogus žemėj kenčia maisto stoką, pusantro bilijono žmonių tebėra be tinkamos medicininės pagalbos; pusė mokyklinio amžiaus vaikų lieka be jokio mokslo; ir 700 milijonų suaugusių dar nemoka nei skaityti, nei rašyti. Dalies tų trilijonų dolerių, išleidžiamų ginklams, pakaktų badą numalšinti, medicininę pagalbą suteikti, švietimui ir dar kitkam. Bet ir toliau kasmet 300 bilijonų dolerių išleidžiama ginklams.

Negali negalvoti: Čia nesąmonė!... Bet ir vėl — niekas nenori sulaukti Abelio likimo...

O jei kas išdrįstų nebekalti ginklų, bet vietoj jų maitinti badaujančius, gydyti negaluojančius ar šviesti beraščius, to drąsos, to dvasinės jėgos, kaip Kristaus, niekas nebeįveiktų, bet tą — greičiausiai — koks lunatikas likviduotų.

Ir Kristaus šalpa taikoj būtų gal nesąmonė, jei nebūtų kažko kitko — anapus.

Kęstutis Trimakas

108 *Antanas Tamošaitis. ŠV. KAZIMIERAS (tapyba).*

Teptuko poetas

Rašyt. Jurgis Jankus
apie dail. Antaną Tamošaitį

Jurgis Jankus — daugelio romanų, apysakų ir novelių autorius, savo kūryba pradėjęs spausdinti 1923 m. periodiniuose leidiniuose, jų tarpe ir "Ateityje".

Liaudies menas turi būti mūsų meno pamatas, iš jo turi iškilti savotiškas lietuvių stilius, jis yra mūsų pasididžiavimas, nes tas gražumas, kurį turi savy, yra grynas, savotiškas ir išimtinai lietuviškas.

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis

Dailininko Tamošaičio vardas ne meno žmonių tarpe gal plačiau žinomas, negu kurio kito gyvųjų mūsų dailininkų. Tyčia neminiu Antano, nes tą dalį vardo jau daug retesnis težino. Prastiems žmonėms visiškai nesvarbu, ar jis Antanas, ar Barnabas. Užtenka Tamošaičio. Jiems net galvon neateina, kad galėtų būti kur nors kitas dailininko vardo vertas Tamošaitis. Daugumas ir nė vieno Tamošaičio paveikslo nėra matę, bet jaučiasi jį patį pažįsta taip, lyg tik per tvorą būtų kartu augę ir šunims blakstienas tuo pačiu botagu būtų kapoję. Todėl, mėgindamas pašnekėti praeivio akimis apie Antaną Tamošaitį dailininką, pradėsiu pasaka, kaip ją seka žmonės, niekada jo nematę. O jie žino daug... Jie žino, kad jis kartu su žmona gyvena kažin kur Kanadoj, beveik kaip anų laikų šventumo beiešką atsiskyrėliai. Gyvena namuose be šilto ir šalto vandens, apseina be muilo ir kitų naujoviškų skalbimo ir apsišvarinimo išmonių, išsiverčia be krosnių ir kitokių šildymo įrengimų. Pasikakina tuo, kiek saulė pašildo. Kiekvieną rytą šviežiu pienu iš lovelio pašeria kelis tuzinus apie trobą šliaužiojančių žalčių. Pirma pašeria tuos, kurių pakaušyje žymu gelsvi Gedimino stulpai, paskum jau visus kitus, kuriuos likimas lėmė gimti be tos aristokratiškos žymės. Vienas kitas žino net tokią paslaptį, kad senas velnias naktimis jam išgraužia per bruzgynus taką ligi pat paežerės. Velniui nuo to darbo net ir dantys jau padilę, bet vargsta net susiriesdamas ir gana, nes tik vienas Tamošaitis iš Lietuvos atsivežtu švento Jurgio raižiniu tegali apginti seną vargšą nuo įšėlusio Perkūno, užsispyrusio velnią parvyti atgal į Lietuvą, kad nors dieną pagyventų savo bendradarbių rojuje.

Pavaikščiojus po žmones ir vis užsimenant apie Tamošaitį, galima būtų pririnkti kelis kartus ilgesnę virtinę tokių užsiminimų ir net atsiminimų iš "pirmųjų lūpų". Taip pat visi irgi žino, kad jo globoje Tamošaitienė audžia pačius gražiausius ir pačius tikriausius tautinius rūbus, kad abu audžia kilimus, kad abu piešia paveikslus, tik jo populiarumas prastų žmonių tarpe eina ta pačia, vis mažėjančia eile, kaip čia surašyta. Daug kas net nežino, kad Tamošaitienės rankose teptukas nemažiau vikrus negu šaudyklė. Daug kam ji tik audėja Tamošaičio sugalvotų raštų.

Tai tiek iš prastų žmonių, atseit liaudies akimečio, tuo tarpu dailės žinovų ir "žinovų" akimis tų darbų eilė sveriama pradedant nuo kito galo. Čia jau didžiausias dėmesio svoris krinta dailininkui. Audimas jiems jau toli anapus meno ribų. Iki tam tikro laipsnio audimas net nuvertina už jo esantį kūrėjo talentą. Nenuostabu, kad prieš dešimtmetį Chicagoje Viktoras Petravičius, perėjęs Antano Tamošaičio paveikslų parodą, pasakė: "Tavęs, Tamošaiti, niekada dailininku nelaikiau. Dabar matau, kad tu tikrai esi dailininkas". Atrodo, kad ligi to laiko ir Petravičius Tamošaitį telaikė tik audėju.

Atbudusios Lietuvos dienomis nemaža kultūrininkų ir menininkų domėjosi per amžius

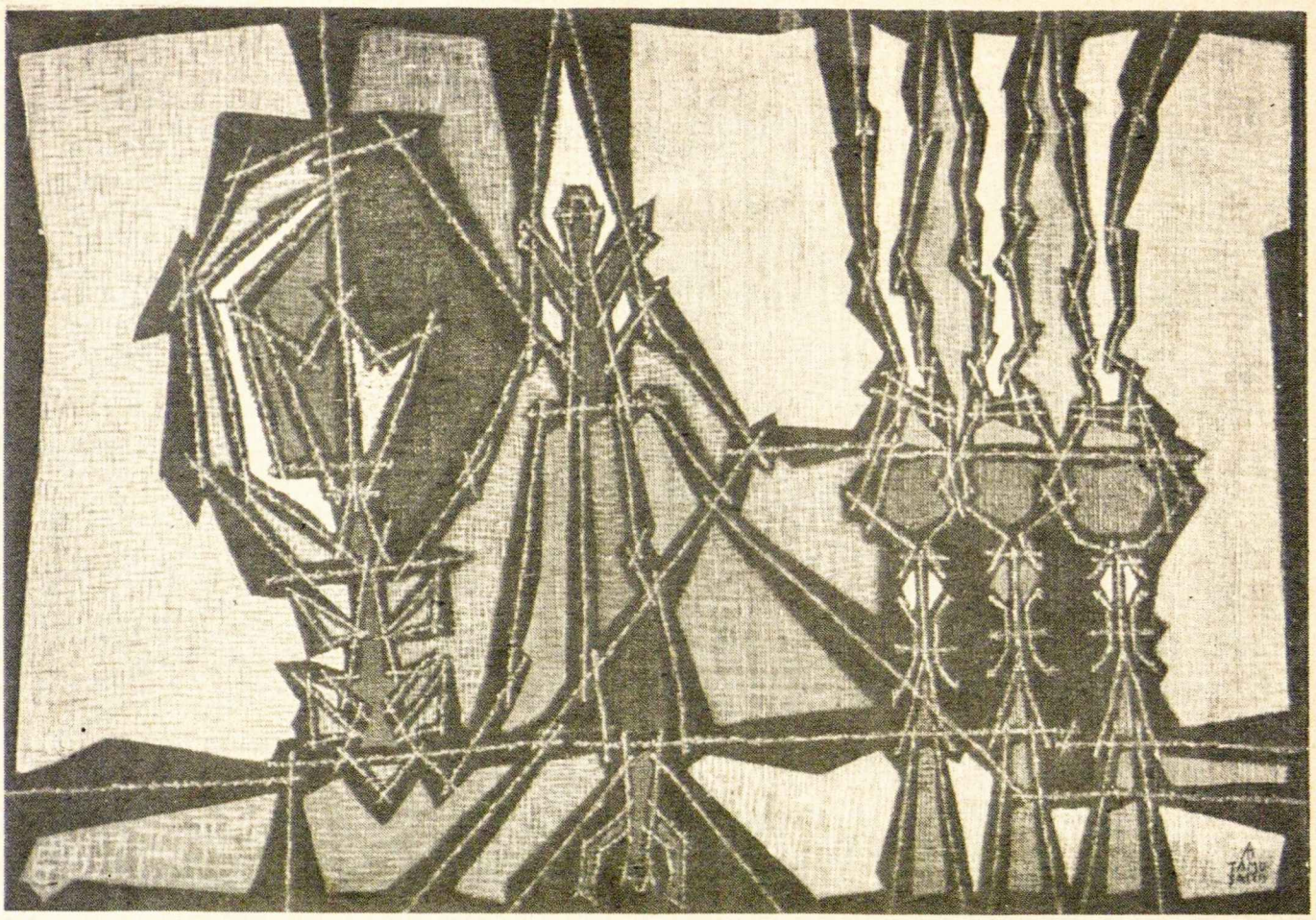

Antanas Tamošaitis. AUKURAS (tapyba).

liaudies sutelktais kultūriniais lobiais. Rinko dainas, pasakas, medžio drožinius, audinius, namų puošmenas. Neišvengė to nė Tamošaitis. Jis irgi ėjo, rinko, bet nebesiribojo tik rinkimu, tik domėjimusi, tik mėginimu praeities lobiuose rasti įkvėpimo savo paties darbams. Jis pasišovė tautos praeities lobyną grąžinti šiandieninei tautai. Ir grąžinti kiek begalima tikrą, autentišką, neiškreiptą. Tik tokiam darbui reikėjo ne tik ryžto, išmanymo, ištesėjimo, bet ir pinigų. Reikėjo, kad kas ateitų su tikru susidomėjimu ir neatkištine parama. Matant žvilgsnį atgal, atrodo net keistoka, kad tokia parama atėjo ne iš Švietimo ministerijos, net ir tada, kai joje atsirado Kultūros reikalų departamentas, bet iš Žemės ūkio rūmų, kuriems, rodos, teturėjo rūpėti, kad krašte javai gerai derėtų, kad vištos gerai kiaušinius dėtų, kad karvės negailėtų pienan gerą procentą riebalų įmiešti. Bet šviesa kartais ateina visiškai ne iš lauktos pusės.

Radęs stiprų Žemės ūkio rūmų užnugarį, Tamošaitis pasijuto abiem kojom ant žemės ir ligi ausų paniro į tautodailės tyrinėjimą. Rausėsi kaimo audinių skryniose, ieškojo, rinko, klasifikavo. Iš tų skrynių ištraukė tautinius rūbus, juos aprašė, sugrupavo geografiniais rajonais. To neužteko. Jis pats sėdo su kaimo audėjomis į stakles ir išmoko, kaip sudedami įmantriausi raštai. Mokėsi ne taip sau, ne kad tik žinotų, bet su mintimi, kad pats galėtų paruošti jauną kartą audėjų menininkų. (Iš tos pirmosios kartos atėjo ir jo mokinė dabartinė Anastazija Tamošaitienė). To darbo rezultatas buvo eilė studijų liaudies meno klausimais, serija stambių Sodžiaus Meno tomų ir liaudies meno kooperatyvas "Marginiai". Toji Tamošaičio pradėta senojo liaudies meno grąžinimo į bėgamųjų dienų gyvenimo linkmę, kruopščiai tebetęsiama ir dabartinėj, rusų priespaudos prislėgtoj Lietuvoj.

Pats Antanas Tamošaitis yra spalvinga ir labai įdomi asmenybė. Jis moka ne tik verstis, bet ir išsiversti. Kartais primena aną pasakų obuolį: padėk ant tako, ir jis ims riedėti be jokio stabterėjimo, kol nuriedės į karaliaus dvarą. Tik sek. Nežinia, kaip toli liaudies meno takais ir Tamošaitis būtų riedėjęs, jei didžiųjų išvykiai nebūtų sunaikinę mažo krašto laisvę. Bet bent dalį savo svajonių jis pasiekė, nebeišdildomai įrašė save Lietuvos kultūros istorijon, kaip liaudies meno atgaivinimo pradininkas, tik kažin ar to jis iš tikrųjų siekė pačia savo prigimties esme. Ar tai nebuvo tik bėdos ir momento reikalo impusyviam žmogui padiktuotas sprendimas. Gyvenimas tuometinėj Lietuvoj smarkiai keitėsi. Daug aspektų senosios kultūros dar buvo gyvų, bet šturmu ateinanti pažanga jau ne dienomis, bet valandomis, juos šlavė sunykiman. Reikėjo kam nors ką nors daryti. Valdžios įstaigos (kaip ir visame pasaulyje) rūpinosi tik pažanga, tik pasukimu laikrodžio šimtmečiu priekint, tik rūpesčiu visose srityse pasivyti Europą. Ji neturėjo

Antanas Tamošaitis. LEGENDA (tapyba).

nei laiko, nei noro raustis po senais raštais išmargintas skrynias. Toks darbas valdžiai buvo per menkas. Turėjo ateiti kas nors kitas, kas nors iš mažųjų, neturįs ką vertesnio veikti. Verkiant reikėjo!

Ar Tamošaitis tikrai neturėjo didesnių užmojų? Ar jis buvo be kitokių polėkių? Kas žino? Tą galėtų tik jis pats pasakyti. O gal ir pačiam nelengva būtų išnarplioti komplikuotą savo anų dienų būseną. Turėjo gi turėti kokią šviesesnę kibirkštį, kad iš sodžiaus patraukė ne kur kitur, bet į meno mokyklą. Turėjo kokią viziją, kokią svajonę prieky, kad,ir meno mokyklą baigęs, dar vis studijavo, tur būt ieškojo formos, kuria geriausiai galėtų išreikšti vidinį nerimą. Ir ieškojo, kol liaudies drožinių paprastumas ir audinių įvairumas pagavo į savo sriautą ir ilgam nebepaleido. Net ir Vokietijon pasitraukęs, jis dar moko jaunimą austi. Tad ar nuostabu, kad net ir tie, kurie turėjo jame lūkesčių ir vilčių, užmiršo jį dailininką esant, o ką bekalbėti apie meno žinovus ir "žinovus". Jiems Tamošaitis buvo jau visiškai nuėjęs liaudies meno biznelio keliu.

Taip galvojo kiti, bet Tamošaitis pats savo siekimų neužmiršo, ir tas buvo svarbiausia. Neturėdamas kada prisėsti prie drobių ir dažų, jis rūpestingai sekė pasaulio meno raidą, domėjosi garsėjančių dailininkų darbo technika, svarstė naujai išrandamų dažų ir priemonių panaudojimų galimybes. Atsidūręs Kanadoje, stabterėjo Montrealyje, bet sumetęs, kad darbo valandos čia neleis išsiskleisti kaip dailininkui, jis metė didmiestį ir įsikurdino prie Thousand Islands erdviame, pakrantės džiunglynu aprizgusiame savo žemės sklype. Nebuvo lengva ir čia, bet buvo kuo atsikvėpti ir kur išsitiesti. Čia ir ėmė gimti drobės, vargu ar kuo nors panašios į bet kokio kito pasaulio dailininko darbus.

Jis moka gerai piešti, turi lakią, gero rašytojo vertą, vaizduotę, jautrus fromų, linijų ir spalvų santykiams, ir kas galėtų spėti, kokią vietą meno pasaulyje būtų užėmęs, jeigu nebūtų akis akin susidūręs su dūlinčiais pilnais nuostabaus grožio liaudies kūriniais. Ir čia, savo patausandailandy nuo tų liaudies meno elementų neišsilaisvino. Manding, nė nenorėjo laisvintis. Jo drobės tikriausiai ne atsitiktinai pilnos rūpintojėlių, kraičio skrynių paukštelių, kryžių, koplytstulpių, grėbėjų, juostų ir audinių raštų, varpinių, žirgelių, tik nebe tokių, kokius rankiojo iš palėpių, bet perstudijuotų, permąstytų, tamošaitiškai išgyventų, vos bepažįstamų, kartais bendroje paveikslo harmonijoje tik jauste tejaučiamų. Ar tas gerai? Kas žino... Kai kas tvirtina, jog liaudies elementai Tamošaitį išskiria iš bendrosios šiandieninės pasaulio dailės srovės ir todėl jis negali būti platesnių meno žinovų sluoksnių nei suprastas, nei priimtas. Gali būti taip, bet gali būti ir kitaip. Amžiuje, kai čiurkštelėjimas iš aerosol skardinėlės įstrižai per didžiulę baltą drobę yra laikoma dideliu

112 *Antanas Tamošaitis. ATNAŠAVIMAS (tapyba).*

Antanas Tamošaitis. GRĖBĖJA (tapyba).

menu, tokio meno žinovas neturi laiko sustoti prie paveikslo, kuriame yra formos, ir kompozicijos, pagaliau ir minties. Jeigu jo dėmesio vertas paveikslas gali būti "sukurtas" per keletą sekundžių (neskaitant rėmų sukalimo ir drobės užtempimo), kaip tokio galo kritikas gali kur nors staptelėti ilgiau ir pamėginti įžvelgti giliau. O prie Tamošaičio paveikslų yra ir ko pastovėti, ir ko paieškoti, ir net pamąstyti.

Pažinęs Tamošaitį tik kaip žmogų, pagautas jo amžinai virpančio gyvumo, tikėtumeis ir jo drobes žėrint spalvų gausybe, o litografijas išraitytas vingių vingiais ir spindinčias vaivorykštėm. Visiškai ne. Paveiksluose jis visai kitas žmogus. Čia jis pilnas rimties ir susimąstymo. Jo linijos rimtos, daugiausia tiesios ar laužytos, spalvos tamsios, prislėgtos, folkloriniai elementai paslėpti anapus spygliuotų linijų lūžių. Vienas paprastas žmogus, bet didelis meno mėgėjas, aną dieną pasakė: "Jo paveikslai man kaip šaradas: tik ilgai įsižiūrėjęs pradedi atrasti suslėptus tikrus daiktus. Kuo ilgiau žiūri, tuo daugiau atrandi. Tik visa bėda, kad niekada nežinai, ar jau viską atradai. Ir spalvos jo tokios nusiminusios". Tas paskutinis jo sakinys man giliai įstrigo ir ėmė kelti nenumaldomą klausimą, kodėl iš tikrųjų jo (tokio gyvo ir linksmo žmogaus, tiesiog nenuoramos) spalvos ligi skaudumo liūdnos, ir pati paveikslų kompozicija mena sunkokas monumentalias architektūras. Nenorom lenda mintis, kad Tamošaitis kuria liūdnus paminklus svetimos priespaudos sugniužintai, vos pradėjusiai skleistis šviesas gadynei. Tos skaudžiu sunkumu persunktos spalvos ir laužytos spygliuotos linijos, už kurių suslėpti elementai telkia savin visą tautinės gyvybės turinį, man mena milžinišką Gulago salyną, kurio viena salelė yra ir spygliuotom vielom apraizgyta visa Lietuva. Daugybė Tamošaičio litografijų yra irgi to pat stiliaus. Jos bene bus tik vienas iš studijinių tarpsnių, iš didžiosioms drobėms pasiruošiamųjų darbų. Bet tas jų meninės vertės ir originalumo nė kiek nemažina. Jos visos darytos tik juoda - balta ir pilnas to pat liūdno patrauklumo, kaip ir didieji aliejum tapyti paveikslai. Dalį tų litografijų jis individualiai paspalvina stipriai praskiestomis melsva, žalsva, gelsva, rusva ir jos artimų tonų spalvomis. Nuo to tamsaus gymio litografijos įgauna patrauklaus viltingo šviesumo, nuo kurio kartais ir akis sunku atitraukti... Žinau, kad kergdamas tautos tragedijos aspektą Tamošaičio kūrybai, iššoku iš įprastinių vėžių. Juk "normaliai" menas turi būti neutralus, o jeigu jau ne — tai turi griauti "kapitalistinį" pasaulį, tik gink Dieve nepaliesti komunistinių šventovių. Nesu istorikas ir greitosiomis neateina į galvą panašaus likimo dailininkų, tai suminėsiu tik porą rašytojų — tik John dos Passos ir Ignazio Silone. Kokie jie buvo dideli, kai vanojo nekomunistinį pasaulį ir kaip staiga virto nieku, kai pakeitė politines pažiūras.

Tie, kuriems idėjinė Tamošaičio paveikslų pusė rakštim duria, žinoma, visada pasistengs jį atgalia ranka nubraukti, bet neutralų žiūrovą jų atlikimo meistriškumas, jų, kad ir prislėgta spalvų gama, jų mįslingumas pririša ilgam laikui. Kartą jo paveikslus pamatęs, greitai užmirši, o pamatęs pakartotinai pasakysi, kad to žmogaus darbus jau esi matęs. Tam paremti galima būtų pririnkti daug kanadiečių ir amerikiečių meno kritikų pasisakymų Tamošaičio parodų progomis. Čia paminėsiu tik vieną, Kay Kritzwiser (The Globe and Mail, sept. 9, 1967): "Antanas Tamošaitis collection... has that extra dimension few artists disdain — the red seals indicating sales. The response to the Kingston artist's work is not surprising: it has strong stamp of individuality". Ir ko daugiau tikrai geram menininkui bereikia: tik turėti ką pasakyti, mokėti pasakyti skirtingiau, negu pasakytų kiti, ir pasakyti taip, kad žiūrinčiam būtų ir suprantama, ir pajuntama širdimi. To visko Tamošaičio paveiksluose yra su kaupu.

Pastaruoju metu, po ilgų ieškojimų, Tamošaitis keičia savo stilių. Dabartiniuose paveiksluose jis eina siaurute ketera tarp pasakos ir tikrenybės. Ypatingai subtilia teptuko technika jis nardina į permatomas miglas erdve plaukiančias sodybas, pilis, arkomis ir bokštais išpintus tiltus, kabančius viršum dugno neturinčių prarajų. Juose taip pat neliepsnoja akį traukią spalvos; jie beveik vienodai pilki, trapūs, perregimi. Tik juose nebėra to monumentalaus tragiško elemento, kuris vyravo spaigliuotuose. Dabar jie traukia ir akį ir mintį savo nuostabia ramybe ir lengvumo persunktu erdvumu. Net ir tie, padarytieji tokia įmantria technika, atrodo, lyg būtų subtiliai austi gobelenai, nestabdo akies audimo plokštumoje, bet traukia tolyn į visiškai naujas dimensijas. Tuos paveikslus jis vadina savo svajonėmis. Bet tas nieko nepasako. Juk ir spaigliuotieji tebuvo svajonės jo, o ne kieno kito. Kiekvienas kūrinys juk tėra menininko svajonės sukonkretintas vaizdas. Svarbu juk yra tik tas, kaip menininkas pajėgia tą savo svajonę įforminti, kokį aidą jis pajėgia sukelti žiūrovo sąmonėje, kaip sugeba užmegzti kalbą ne tik su savo amžininkais, bet ir kaip ją megs su ateinančiom kartom. Svarbiausia — su ateinančiom kartom, nes laikas nuvėdo madas, politinius momentus ir kitokias gyvenamo meto užmačias, o menas palieka.

Niekas negali pasakyti, kokia vieta Tamošaičiui teks mūsų, Kanados, o gal ir platesnėje meno istorijoje, bet jis susikūrė visiškai savitą braižą, puikiai valdo spalvą ir liniją, o paveikslo pagrindan deda prasmingą turinį. O tai jau yra daug.

Visa aprėpusi, jau ir dabar norėtųsi spėti, kad jo darbai yra ne vien šiai dienai, kad ateities žmogus juose pamatys daug ko, ko šiandien nepamato, bėgdamas ieškoti rėkiančiom spalvom nudažytų plokštumų. Jis turėtų ilgam palikti gyvas ir tais darbais, kuriuose atsispindi tautos tragedija, ir tais pastaraisiais, kurie žiūrovui suskamba gryna poezija. Iš tikrųjų tos grynosios poezijos gausu visuose jo darbuose, bet naujųjų negaliu pavadinti kitaip, kaip tik gryniausia lyrika.

LIETUVIŲ FONDAS — "ATEITIES" MECENATAS

JAV Lietuvių Fondas... veikia lietuvių švietimui, mokslui, kultūrai remti, skatinti bei ugdyti ir lietuvių globai...

(Iš Lietuvių Fondo įstatų)

Lietuvių Fondo Taryba (sėdi iš kairės): prof. dr. Jonas Puzinas, Milda Lenkauskienė, dr. Antanas Razma, dr. Gediminas Balukas, Marija Remienė, dr. Kazys Anbrozaitis; (stovi) Viktoras Naudžius, Kazys Barzdukas, Pranas Turūta, Vytautas Kutkus, Vytautas Kamantas, Antanas, Rėklaitis; (trečioj eilėj) dr. Ferdinandas Kaunas, Petras Želvys, Kleopas Girvilas ir Povilas Kilius.

Lietuvių fondas buvo įsteigtas 1961.III.19 d. su tikslu sutelkti vieno milijono dolerių kapitalą, lietuviškai kultūrinei veiklai paremti. Vienas pirmųjų milijoninio fondo minties puoselėtojų ir pagrindinis jo įgyvendintojas buvo dr. Antanas Razma. Savo užsibrėžtą milijoną dolerių Lietuvių fondas pasiekė 1974 m., o dabar jau telkia antrą milijoną dolerių, kurio jau surinkta daugiau 300 tūkst. dol. Tačiau kas svarbiausia, tai kad per savo 16 gyvavimo metų, pirmuosius metus pradėjęs su kuklia 1200 dol. suma, Lietuvių fondas lietuviškiems kultūriniams darbams yra paskyręs apie 400,000 dol. Tai pasakiška finansinė parama lietuviškai veiklai, kurios konkretybę prieš 16 metų būtų buvę sunku įsivaizduoti. Didesnė šios paramos dalis buvo paskirta lituanistiniam švietimui paremti, o likusi dalis bendrai kultūrinei veiklai: literatūrinėm premijom, jaunimo veiklai, lituanistinių veikalų leidimui ir tt. Šiais metais ypač tenka pasidžiaugti, kad Lietuvių fondas prisiminė ir lietuvišką jaunimo spaudą, skirdamas jai dalį pajamų, o "Ateičiai" 500 dol. Šia proga "Ateitis" nuoširdžiai dėkoja Lietuvių fondui už suteiktą paramą, o Lietuvių fondo valdybos pirmininkui dr. Antanui Razmai ir tarybos pirmininkui dr. Gediminui Balukui linki ir toliau Lietuvių fondui sumaniai vadovauti ir netrukus sutelkti antrą milijoną dolerių.

KULTŪRINIAI UŽDAVINIAI — MAŽI, BET NELENGVI

Kęstutis Keblys

Antroji dalis paskaitos "Kultūriniai ateitininkų uždaviniai išeivijoje", skaitytos 1975 m. ateitininkų jubiliejinėje stovykloje Dainavoj, JAV.

Pereitą kartą šnekėjome, kad ateitininkų kultūrinis dėmesys turi krypti į išeivijos reikalavimus, kurių svarbiausias — išlaikyti kultūrinę bazę. Ta bazė, tai minimalus skaičius žmonių, be kurių dėmesio ir paramos pasidarys neįmanomas lietuvių kultūrinis gyvenimas išeivijoje. Mūsų "kultūrinė politika" — būti sąmoningais ir aktyviais kultūros vartotojais.

Ką daryti, kad tokiais būtume? Čia ir mėginsiu surikiuoti tuos uždavinius ir uždavinėlius, nedidelius ir smulkius, bet konkrečius ir todėl nelengvus.

Ką gali atlikti organizacija?

Kultūrinius savo uždavinius galime skirstyti į organizacinius (tai ką gali atlikti mūsų sąjungos, institucijos) ir į asmeninius (tai ką gali atlikti pavieniai ateitininkai).

Organizacinėje plotmėje mes turėtume kurti intelektualinę, kultūrinę aplinką, kurioje galėtų vystytis kūrybinės pastangos, turime rūpintis kultūriniu auklėjimu, turime skirti dalį savo išteklių kultūrinei kūrybai ir veiklai.

Žodžiu, trys kryptys: kultūrinės aplinkos kūrimas, kultūros vartotojo auklėjimas ir kultūrinio gyvenimo plėtimas savo ištekliais.

Kultūrinės aplinkos kūrime galime pasidarbuoti savo suvažiavimais, stovyklom, renginiais vietovėse, kuopose. Reikia rūpintis, kad sendraugių ir studentų stovyklose vyrautų kultūrinio-intelektualinio lygio programos. Sendraugių stovyklos eina geru keliu. Reikia ir toliau tą tradiciją tęsti, žinoma, nuolat siekiant tobulėti ir nesustingti vienodose formose. Studentai čia galėtų gerokai pasistiebti. Graži ir smagi "studentiškoji kultūra", pačių studentų kuriami linksmi programos punktai. Bet laikas integruotis ir į bendrąją kultūrą — supažindinti SAS narius su tuo, kas pas mus yra vertingo ir gero. Kaip ir sendraugiams, studentams reikia siekti, kad jų susibūrimai taptų lietuvių kultūrinio gyvenimo dalimi.

Kad didesnieji ateitininkų susibūrimai, kaip suvažiavimai ir kongresai, būtų ne tik organizacinių ryšių sustiprinimo progos, bet ir kultūriniai įvykiai, jie galėtų būti atžymimi stambesniu naujos kūrybos reiškiniu, pav. naujos operos, dramos pastatymu, mokslo ar literatūros veikalo išleidimu, stambesniu muzikos ar literatūros vakaru.

Svarbu ir kultūrinės reikšmės renginiai vietovėse. Čia daugiau gali pasidarbuoti sendraugiai, bet ir studentų didesnės draugovės galėtų šį tą nuveikti. Skyriai turėtų rūpintis ne tiek "parengimais", daromais pasipinigavo tikslais, kiek renginiais, kurie duotų didesnę duoklę savo kolonijos žmonėms — mokslinio lygio paskaitos, literatūros vakarai, muzikos rečitaliai. Akcentas čia — ne konkuruoti su kitom organizacijom, ne duplikuoti, bet duoti tai, ko vietovėje trūksta, tai, kas keltų kultūrinį interesą žmonėse.

Kultūrinio auklėjimo srity didžiausia našta krinta moksleivių ir studentų sąjungoms, jų vadovybėms, globėjams. Moksleivių Ateitininkų Sąjungos programose (stovyklų ir kuopų susirinkimų) reikėtų akcentuoti tuos aspektus, kurie padėtų jaunimui įaugti į lietuvių kultūrą ir intelektualiai ir emociniai. Juk iš moksleivių tarpo turi išaugti bent minimalus skaičius kūrybos vartotojų. Tam pirminė sąlyga — geras lietuvių kalbos žinojimas. Užtat moksleiviai turi būti skatinami lankyti lituanistines mokyklas iki pat paskutinės klasės. Čia reikia ir propagandos, ir spaudimo, ir gal net tam tikros švelnios prievartos. Negerai, kai lygiais laikom aukštesniąją mokyklą lankančius su tais, kurie nustojo ją lankyti šeštame ar aštuntame skyriuje.

Studentų Ateitininkų Sąjungos programose reikia pabrėžti, kad būtina studentams integruotis lietuvių visuomenėn, tuo pačiu ir į kultūrinį gyvenimą. "Tegul

seniai į koncertus vaikščioja" nusiteikimas nėra sveikas. Būtina nuolatinė kultūrinė propaganda, kalant, kad studentas jau dabar privalo jungtis į aktyvius kūrybos vartotojus.

Visos ateitininkų sąjungos, neaplenkiant nei Federacijos, turėtų skatinti ir remti jaunųjų kūrėjų pasireiškimus. "Ateities" žurnalas ir toliau turi likti jaunųjų literatų forumu.

Ištekliai kūrybai ir kultūrinei veiklai — irgi mūsų rūpestis. Negalim sakyti, kad lai tuo rūpinasi bendruomenės, fondai ir institutai. Ne, mes pagal savo išgales irgi privalome tapti tos veiklos rėmėjais. "Ateities" leidykla turėtų tęsti savo įnašą į lietuvių kultūrinį gyvenimą, leisdama jaunųjų rašytojų knygas ir tokius veikalus, kurių vengia mūsų komercinės leidyklos. Tą darbą turėtų remti ir pavieniai ateitininkai per Ateities Literatūros Fondą, ir sąjungų vienetai, savose vietovėse ruošdami naujų leidyklos knygų sutiktuves. Ateitininkų Šalpos Fondas irgi galėtų daugiau pasireikšti kultūrinėj srityj, pvz. pasiūlydamas stipendiją lituanistiką studijuojantiems ar lituanistinio mokslo tyrimus vedantiems.

Kaip matome, organizacinėj plotmėj tų kultūrinių uždavinių visa daugybė, ir jie nėra lengvi. Bet jų negalime purtytis, jei nenorime, kad pamažu visai nuirtų mūsų sąjūdžio kultūrinis pamušalas.

Ką gali atlikti ateitininkas asmeniškai?

O ką gali kultūrinio darbo srity atlikti kiekvienas ateitininkas? Kokie jo uždaviniai? Bendrais bruožais šnekant, galėčiau kartoti tai, ką sakiau jau anksčiau — asmeninėj plotmėj kiekvienas ateitininkas turėtų būti pavyzdingu ir arktyviu kultūros vartotoju. Kultūros atžvilgiu jis turi būti ne tik paviršutiniai aktyvus, bet ir vidiniai brandus, toks, kurio akivaizdoje kūrėjas jaustų, kad dar yra verta rašyti, dainuoti, vaidinti, tapyti.

Bet tai daugiau bendra kryptis, o ne konkretūs uždaviniai. Gi konkrečius uždavinius nusakyti yra sunku dėl to, kad galutinio ir tikro atsakymo, kuris tiktų kiekvienam ateitininkui, nėra. Kiekvienas čia turi susirasti savo kelią "į tiesą", t.y. į kultūrinį gyvenimą. Bandymas nubrėžti specifinius uždavinius asmeniui, skambėtų kaip pamokslas arba kaip ištrauka iš kokio didelio suvažiavimo įsakymų. Nesijaučiu tiek drąsus, kad galėčiau nurodyti kiekvienam, ką jis ar ji turi daryti. Bet kad visas šis reikalas neliktų kaboti bendrybių spintelėje, bandysiu nupasakoti, ką aš daryčiau, jeigu būčiau ateitininkas ir tikėčiau, kad man reikia kultūros ir kultūrai reikia manęs.

Jei aš būčiau moksleivis, aš pamažu pradėčiau suprasti, kad man teks tapti žmogumi, kuris naudosis lietuviška kultūra. Tam aš ir pradėčiau ruoštis, nelaukdamas, kol tapsiu studentu. Aš

— baigčiau lituanistinę mokyklą,
— toliau lankyčia aukštesniąją mokyklą ar kursus,
— skaityčiau "Ateitį" ir net iš savo santaupų mamai pridėčiau dolerį ar du už prenumeratą,
— perskaityčiau per metus bent tris lietuviškas knygas,
— jei sužinočiau, kad į mano miestą atvažiuoja koks nors Bradūnas ar kokia Pūkelevičiūtė, tai nueičiau pasižiūrėti, kaip jie atrodo ir ką jie skaito, nors ir žinodamas, kad nelabai bus įdomu.

Jei aš būčiau studentas, suprasčiau, kad, deja, jau atėjo laikas pradėti darytis rimtu žmogum, laikas pratintis tapti geru kultūros vartotoju. Tada aš

— prenumeruočiau ir skaityčiau "Ateitį", "Aidus", "Draugo" kultūrinį priedą, nors man tai ir kainuotų 600 buteliukų alaus iš mano kuklaus biudžeto per metus,
— lankyčiau lietuvių koncertus, dailės parodas, literatūros vakarus,
— gilinčiau savo lietuvių kalbos žinojimą, užsirašyčiau į neakivaizdinį kursą, akademinių studijų savaitę ar net bandyčiau pakliūti į studijinius kursus Lietuvoj,
— dalyvaučiau lietuvių ir pabaltiečių moksliniuose suvažiavimuose,
— nusipirkčiau tris lietuviškas knygas per metus ir gal net dvi iš jų perskaityčiau,
— pradėčiau savo lietuviškų knygų biblioteką, nelaukdamas, kol paveldėsiu iš tėvų lietuvių enciklopedijos komplektą ir tas jų šešias lietuviškas knygas.

Jei aš būčiau sendraugis, aš jau viską žinočiau, ir niekas manęs nieko nepamokytų. Bet kad nebūtų gėda prieš studentą, aš

— daryčiau viską, ką studentas daro (skaityčiau "Aidus", lankyčiau koncertus, mokslinius suvažiavimus), išskyrus tą lietuvių kalbos žinių gilinimą, ir... dar truputį daugiau,
— prenumeruočiau ir truputį paskaityčiau dar ir "Metmenis", o gal net ir "Pergalę",
— nusipirkčiau bent 10 lietuviškų knygų per metus ir perskaityčiau jų kokias tris, jei laiko atrasčiau,
— remčiau Ateities Literatūros Fondą, būčiau Lietuvių Fondo nariu, neatsisakyčiau paaukoti ir kitiems vertiems kultūriniams projektams,
— savo vietovėje dalyvaučiau kultūrinės veiklos organizavime ir elgčiausi taip, kad visi žinotų, jog kultūriniai dalykai man nesvetimi.

Nieko naujo ir nieko didingo tuose čia suminėtuose uždaviniuose ir uždavinėliuose. Jie aiškūs ir paprasti. Bet, antra vertus, jie sunkūs, nes reikalauja iš mūsų daug nuolatinių pastangų — ir todėl lengvai užmirštami. Tad gal ir bus ko nors vertas šis nedidelis jų priminimas. Nes juk verta būti sąmoningais kultūrinio gyvenimo dalyviais. Tuomet mūsų gyvenimas čia bus prasmingas ir dvasiniai įdomus.

3 – Skirtingi žvilgsniai į tą pačią Bažnyčią.

BAŽNYČIA, KAIP SAKRAMENTAS

Jurgis Šarauskas

Kristus, pakeltas nuo žemės, visus patraukė prie savęs. Prisikėlęs iš numirusiųjų, jis pasiuntė mokiniams savo gaivinančią Dvasią ir ja padarė savo kūną, tai yra Bažnyčią, visuotiniu išganymo sakramentu.

Iš II Vatikano susirinkimo dogminės konstitucijos apie Bažnyčią.

Trečiasis Bažnyčios modelis buvo sukurtas iš sintezės tarp institucinio ir mistinio-bendruomeninio modelių Vienas iš principinių teologų ir pagrindinis šio modelio formuluotojas buvo prancūzų teologas Henri De Lubac. Jojo pažiūra, dieviškos Bažnyčios savybės negali būti skiriamos nuo žmogiškųjų: jos turėtų būt siejamos kartu. De Lubac teigia, kad, jeigu Kristus yra Dievo Sakramentas, Bažnyčia yra mums Kristaus Sakramentas, nes Bažnyčia atstovauja Jam pilna ir senovine to žodžio prasme. Bažnyčia iš tikrųjų realizuoja Jo buvimą; jinai tęsia Jo darbą ir iš tikro yra Jo tęsinys. De Lubac teigia, kad visi sakramentai yra bažnytiniai sakramentai, kad jie iš esmės yra socialiniai (visuomeniški) ir kad jųjų pajėgumas ateina iš Bažnyčios. Oficialioji Bažnyčia pamažu priprato prie šio modelio, o antrasis Vatikano suvažiavimas tai pakartojo savo konstitucijoje, sakydamas, kad Bažnyčia yra lyg sakramentas, kuris apjungia Dievą ir visą žmoniją. Bažnyčia taip pat yra šios unijos instrumentas. Josios liturgija yra viršūnė, link kurios yra kreipiama visa bažnytinė veikla. Jinai yra fontanas, iš kurio plaukia visa galia.

Katekizme sakramentas vadinamas malonės ženklu arba, kaip Tridentino suvažiavimas teigė, "nematomos malonės matoma forma". Jis yra tiesiogiai veikiantis ženklas, kuris padaro arba paaštrina tai, ką jis ženklina. Tasai ženklas yra vidinės ir nematomos malonės realybė. Jisai suteikia tvirtą ir apčiuopiamą egzistenciją dvasinei neapčiuopiamai prasmei. Žmogiškoji dvasia siekia tinkamos išraiškos, o save išreikšdama, jinai teikia dvasiai gyvybės. Suvažiavimas teigė, kad sakramentai turį tą malonę, kurią jie išreiškia; jie teikia malonę, kurią jie turi. Sakramentai rodo tai, ką jie padaro, ir padaro tai, ką jie rodo. Jie niekad nebūna atskiri įvykiai; niekas nekrikštija savęs, sau neatleidinėja nuodėmių, nei pasitepa savęs. Žmogus įžengia į šį pasaulį, būdamas šeimos, tautos bei rasės nariu. Jis subręsta savęs susiejimu su kitais žmonėmis. Sakramentai leidžia žmonėms sekti dvasinės bendrijos, kurios nėra izoliacijoj. Todėl sakramentas yra bendrinis simbolis, rodantis malonės buvimą.

Pažiūrėkime į Jėzų kaip sakramentą. Mes tikime, kad Dievas yra geras ir gailestingas ir kad jis norėjo perduoti Save žmonėms, nežiūrint to, kad žmogus esąs nuodėmingas ir atžagarus malonei. Todėl Dievo savikomunikacija buvo Jėzus. Kitaip sakant, Jėzus yra sakramentas, Dievo skirtas žmonėms. Jis mum reprezentuoja Dievo meilę ir žmogaus priėmimą bei jo reabiliatavimą žmogaus, nežiūrėdamas žmogaus nevertingumo. Kalbant apie Kristų, kaip Dievo sakramentą, žiūrima į Kristų iš viršaus. Galima žiūrėti į Kristų ir iš apačios. Kitaip sakant, malonė artina žmones link bendrystės su Dievu. Malonei veikiant, ji jiem padeda išreikšti tai, kas jie yra bet kuriuo atpirkimo proceso momentu. Žiūrint iš apačios, Jėzus

priklauso istorijai. Kaip Dievo tarnas, Jis yra aukščiausias sakramentas, išreiškiantis žmogaus atoliepį Dievui ir Dievo pripažinimą šio prisirišimo. Kitaip sakant, Dievas siekia prisiartinti ir išgelbėti žmogų. Jėzus tampa jo Siekio išraiška. Žmogus, paveiktas malonės, žiūrėdamas į Dievą, taip pat panori prie jo prisiartinti. Ir todėl Jėzus-žmogus ištiesia ranką ir pasiekia viršūnę noro jungtis su Dievu. Jėzus yra susitikimo taškas tarp Dievo ir žmogaus. Jis tuo yra sakramentu.

Panašiu būdu mes galime žvelgti į Bažnyčią. Pirmoj vietoj Bažnyčia yra ženklas. Jis turi nurodyti istoriniai apčiuopiamoj formoj Kristaus išganymo malonę. Bažnyčia nurodo, kad malonė yra dalinama žmonėm visų amžių, rasių, tipų, aplinkybių. Todėl Bažnyčia turi save įkūnyti kiekvienoj žmonijos kultūroj. Bažnyčia ne visada ir ne visur tai parodo. Kaip sakramentas, Bažnyčia turi vidinį ir išorinį aspektą. Institucinis arba struktūrinis Bažnyčios aspektas, josios išorinė realybė yra būtina, nes be jos Bažnyčia nebūtų matoma... Matoma visų krikščionių jungtis yra būtina, nes be ženklo ar bendrystės Bažnyčios, visa būtų suskaldyta į įvairiausius ženklus. Yra labai svarbu, kad bet kuriuo metu būtų neabejotini vientisumo ryšiai tarp visų paskirų bažnyčių. Be to, šie ryšiai turėtų jungti dabartinę Bažnyčią su apaštalų laikų Bažnyčia. Antra vertus, Bažnyčiai neužtenka vien institucinio arba struktūrinio aspekto. Dvasiškija ir bažnytiniai ritualai turi atspindėti tikėjimą, viltį ir meilę žmonių, nes kitaip Bažnyčia taptų "negyvu kūnu"... vietoj gyvos bendruomenės. Tai būtų neautentiškas ženklas. Bažnyčia pasidaro "Bažnyčia" tik tai tiek, kiek Kristaus malonė, veikianti joje, pasiekia istorinį apčiuopiamumą.

Bažnyčia pasidaro tikru įvykiu, tikra malonės proga tada, kai ji konkrečiai pasireiškia sakramentu. Tai yra Bažnyčios veikime, kur žmonės yra matomai apjungiami malone. Kuo plačiau ir kuo intensyviau tikintieji dalyvauja bendrinėj Bažnyčios veikloj, tuo labiau Bažnyčia save realizuoja. Tai pilniausiai pasireiškia Eucharistijoj. Eucharistija turi Kristaus ir Bažnyčios aspektus. Kristaus aspekte per Eucharistiją Išganytojas yra kongregacijoje, kurią sudaro tie, kurie į Jį žvelgia su meile ir viltim. Bažnytiniu atžvilgiu Eucharistija pašvenčia ir sustiprina tikinčiųjų jungtį aplinkui šventąjį stalą. Eucharistija yra sakramentinis laukimas paskutinės ir amžinos šventųjų draugijos. Todėl Bažnyčia ne tik ženklas, bet ir sakramentas. Ji yra vieta, kur žmogus sutinka Dievą. Įvyksta komunija. Teikiama Dieviškoji gyvybė.

Bažnyčia ženklina tai, kas joje yra galimybė sutikti Dievą. Ir ji turi tai, ką ji ženklina. Jinai turi tikrąją galią būti žmogui proga sutikti Dievą. Tuomi Bažnyčia yra malonės šaltinis. Jinai yra tikrąja prasme sakramentas. Dabar pažiūrėkim, ar Dievo malonė veikia už matomų Bažnyčios ribų? Kitaip sakant, ar Kristaus malonė egzistuotų ir veiktų, nepasiekus pilnos suvienytos išraiškos? Bažnyčia niekad visiškai nereikalauja savęs, bent ne šio pasaulio aplinkybėse. Ji yra tikroji Bažnyčia ta prasme, kad ji stengias "tapti dar tikresne Bažnyčia"... ji visada yra Bažnyčia tapimo procese. Ji visuomet virstanti tuo pilnesniu ženklu. Bažnyčioje matome ryškiausiai tąją žmogaus Dievui ir artimui meilę, ir tai yra dalyvavimas tame, ką Dievas komunikuoja mum Kristuje. Krikščionys yra tie, kurie mato ir išpažįsta Jėzų, kaip aukščiausią taiklų ir galingą simbolį. Tai pirminis Dievo meilės sakramentas, kuris teikiamas mums visiems. Sakramentiniame Bažnyčios modelyje vienybės ryšiai yra matomi Kristaus malonės ženklai tarp tikinčiųjų ir veikiančių krikščionių. Malonė yra išreiškiama, krikščionims išpažįstant tikėjimą, viltį ir dosnumą liudijimu, garbinimu ir tarnyba.

Oficialus Bažnyčios, kaip mokytojos, autoritetas turi nepakeičiamą rolę surasti tikėjimui tinkamą išraiškos formą. Jinai ją saugo. Jinai prižiūri. Bažnyčios sakramentinio modelio pelnytojai yra tie, kurie geriau sugeba išreikšti bei įgyvendinti savo tikėjimą dėka jų kontakto su tikinčia ir mylinčia Bažnyčia. Kadangi sakramentiškumas net savo prigimtimi reikalauja aktyvaus dalyvavimo, tiktai tie, kurie priklauso Bažnyčiai, gali veikliai ją patvirtinti ženklu ir pilnai dalintis jos sakramente realybe.

Kaip ir visi kiti bažnytiniai modeliai, taip ir šis turi stiprumų bei silpnumų. Jo pirmas stiprumas yra tai, kad juo galima užpildyti tarpą tarp institucinio ir mistinės bendruomenės modelio; sakramentinis modelis turi geriausias savybes anų dviejų modelių, kartu išspręsdamas kai kurias problemas, iškilusias tarp jų. Sakramentinis modelis labai gražiai išreiškia malonės veikimą Bažnyčioje ir tuo pačiu veikimą Dievo bendrystėje su žmogum. Taigi šiuo modeliu Bažnyčia tampa labai priimtina ypač profesionalams teologams. Jis taip pat gražiai paaiškina, kodėl reikia išreikšti tradicinį lojalumą Bažnyčiai.

Vienas iš trūkumų šio modelio yra tai, kad Bažnyčia, kaip sakramentas, raštuose ir kitur nėra aiškiai definuojama. Šis modelis turi labai negausų palikimą ankstyvojoj tradicijoj bei raštuos. Yra kilę pasipriešinimo šiam modeliui, nes jis labai mažai iškelia Bažnyčią tarno rolėje. Sakramentinis Bažnyčios modelis yra kupinas pamaldumo ir asketizmo ir tam tikra prasme galima būtų apkaltinti noru pabėgti nuo pasaulio. Kitaip sakant, jis lieka labai gražiu Bažnyčios apibūdinimu, bet neturi didesnės įtakos paprasto krikščionio kasdieniniam gyvenime. Tur būt, didžiausias šio modelio trūkumas būtų jo sofistikumas ir komplikuotumas. Jį gana sunku suprasti. Veik reikia profesionalo teologo. Ekumeninėj plotmėj sakramentinis modelis yra sunkus, nes jisai neataidi savisupratimą kitų Bažnyčių. Jisai yra labai svetimas kitų krikščioniškų Bažnyčių išraiškai ir identitetui.

Oskaras Vladislovas Milašius

1877.V.29—1939.III.2

O. V. Milašius yra prancūziškai rašęs lietuvis poetas-filosofas bei Lietuvos diplomatas Prancūzijoj. Ateisto didiko ir vien dėl formalumo pasikrikštijusios žydės sūnus, (jo žodžiais) "Išauklėtas naiviausios ir brutaliausios laisvamanybės principais", pergyvena gilia psichinę-pasaulėžiūrinę krizę, kurios metu 1902 m. net bando nusižudyti; pamažu per meilę atranda Dievą, o 1914 m., paskaitęs šv. Raštą, pergyvena viziją — "dvasinę saulę", kaip absoliučiai tikrą Būtį ir savo atramą joje. Po to tampa tikinčiu kataliku. Pesimistiškos beprasmybės nuotaika jo kūryboje pakeičiama į gilų gyvenimo prasmingumą: "Brolau! o mano kūne! nebijok! Žinau aš kelią... Viršuj kaktos manosios kyla Saulė..." *(Paguodos žodžiai).*

Šių metų gegužės 29 d. sukanka 100 metų nuo jo gimimo. Šiame puslapyje spausdinama ištrauka iš jo paskaitos Paryžiuje, 1919 m.; 122 psl. — du eilėraščiai iš jo ankstyvesniojo, pesimistinio laikotarpio, o 123 psl. — ištraukai iš misterijos *Miguel Manara,* parašytos pereinamam periode (visi vertimai — Ant. Vaičiulaičio; *Miguel Manara* netrukus bus atspausdinta lietuvių kalba).

LIETUVA

Tos žemės vardas — Lietuva — užvaldė mano protą ir jausmus.
Aš trokštu jums atskleisti ją.
Ateikit! Dvasia nuvesiu jus į svečią kraštą, ūkanotą, glūdų, šnarantį...
Suplasnokime sparnais — aure, jau skrendame per šalį, kur kiekvienas daiktas turi blausią atminimų spalvą.
Apgaubia mus vandens lelijų kvapas, plėkstančių miškų garai...
Tai Lietuva, la Lituanie, Gedimino ir Jogailos žemė.
Atsiveria mums susimąsčiusi šalis, kurios vėsi, dulsva padangė turi visą pirmapradės giminės gaivumą. Ji nepažįsta prabangos liūdnos — subręsti.
Po septynių žiemos mėnesių letargo ji, nubudusi, šoktelia nuo pavasario staigios
grožybės, o rugsėjo vidury nauji atolai, netgi
vasaros nedavę, juodvarnių kranksmais vėl skelbia ilgą žiemą.
Tada lietuviškųjų vasarų medaus kvapsnis užleidžia vietą rudeniniam dvelksmui, kuris yra lyg siela Lietuvos, —
Saldrūkštis kvapas, nelyginant išvirtusio karšinčiaus medžio,
samana užkloto ar griuvėsių po lietaus, kai vasara jau baigias.
Balzgana šviesa dūluoja klony, o gelsva migla nugulus ant miškų,
Tylų saulės veidą niaukia įkyrių minčių nykumas.
Nors dar nesnigo, paplukusiuos keliuos ratus pakeičia rogės.
Nuo upės smelkias per laukus linų markos tvaikai.
Galop iškrinta lapkričio sniegai, o vakarais sarginiai šunes vėl užtraukia savo begalinę šneką su vilkais iš seno miško, skendinčio rūkuos.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

IR YPAČIAI...

Ir ypačiai Rytojus lai nežino, kur esu —
Šiluos, šilojuos pilna gervuogių juodų —
Ir tavo balsas, lyg liuląs mėnulis šuliny seniai,
Kai ten atėję gerdavo birželio aidesiai.

Ir mano vardo niekas lai nesumini sapne,
Anie laikai, anie laikai jau išsipildė čia.
Ir lyg medelis liaunas, pirmutiniais syvais išsprogstąs,
Tokia, suknelėj be raukšlių, esi balta.

Ir gervuogės už mudviejų lai užsiskleis,
Nes aš bijau, bijausi grįžti tais takais.
Ir vešlios, baltos gėlės glosto tau švelnius kelius,
Šešėlis blykšta, netgi jis — nuo meilės kuždesių.

Ir neišduoki girioje verdenėms, kas esu:
Aš vadinuosi jau numirusiu vardu.
O tavo akys — jos lietų jaunų smagios spalvos,
Lietų vasarių ant tos kūdros miegančios.

Ir vėjui iš senų kapų tu neprasitarki nieko. Ne!
Jisai galėtų nusivesti su savim mane.
Nudvelkia vasarom, žeme ir mėnuliu tavi plaukai.
Gyventi reikia mums — gyvent, gyventi visai.

KAI JI ATEIS...

Kai ji ateis — bus pilkos, o gal žalios josios akys,
Bus žalia, o gal pilka upėj?
Nauja bus valanda, ir jau tokia išsekus
Toj ateityj senoj, kuriai jau niekas neberūpi,
Kai viskas iškalbėta, pamatyta, išsvajota!
Ir gaila, jeigu tu jau tai žinotum.

Tenai, lyg šiandien, stūgaus miesto vėjai, —
Deja, taip esti visados, taip šiandien!
Bus metų laiko kvapas — gal balandžio ar rugsėjo,
Ir bus dangus dirbtinis, upėj — debesys nuskendę.

Džiugi padangė bus ar paūkavus,
Ir žodžiai bus linksmi ar graudūs — pagal ūpą,
Ir būsim į valias gyvenę ir prisimelavę,
Kai ji ateis su savo akimis, lyg lietūs upėj.

Ten bus (nuobodžios šnekos ir juokai užgesę)
Sausa akimirka, bergždžia, pasenus, —
Tik tvinksnis amžinybės — nebyliosios sesės, —
Visai, visai kaip nūn gyvenam.

Gal vakar, gal prieš dešimt metų, šiandien, gal
prabėgs dar mėnuo laiko, —
Siaubingi žodžiai ir negyvos mintys, — juk vis viena!
Tu gerk, miegok, numirki — šiaip ar taip gi reikia
Ištrūkti iš savęs kurią nors dieną.

ATGAILA — NE SIELVARTAS: JI — MEILĖ

Ištrauka iš misterijos "Miguel Manaros" ketvirto paveikslo. Veiksmas eina vienuolyne Sevilijoj, kur po žmonos Girolamos mirties, prieglaudos ieškodamas, ateina Donas Miguelis.

DONAS MIGUELIS

Apniūkęs kambarėlis: Tai širdies manos paveikslas!
Palaimintas apsimarinimas!
Ir katakombų tyluma! Kaip mylių šį kampelį!

ABATAS

Manara, meilė ir skubėjimas sudaro blogą šeimą.
Kantrybė esti meilės saikas...
Neatėjai čia, būtumei sulaužytas ant rato...
Tačiau pradėti reikia nuo pat pradžios, štai ir viskas,
Krimst akmenį ir loti: "Viešpatie, Viešpatie,
Viešpatie!" —
Tai lygiai, kaip su ašarom kamuotis dėl bešir dės
moteries:
Palikime tai meilėj apleistiems, kurie dejuos per
kiaurą naktį...
Taip pat reikės tau saugotis ir neišrast maldų.
Iš dvasios elgetų atvežtos knygos nusižeminęs
giedosi. Ir lauksi.
Iš pastaros naktinio tavo paplūdimo kibirkšties
ištrykš aušra pirmykštė.
Šidies štai krateris jau staugia, griaudžia,
pilku badmečiu nukloja pasėlius ir vynuogynus.
Matai, kaip niokoja aistri malda.
Tačiau, kai širdį užliūliuoja metų guodžianti ranka,
Apmiršta kūnas, kai išbąla kraujas ir išsenka kaulų
smegenys,
Ir meilė dingsta, sielvartas pražūva,
Kai meilė, sielvartas ir neapykanta
Pavirsta šmėkla, į kurią prasmenga kalavijas lyg į
vandenį.
O lūpos prisilyti vien prie savo skaudulių.
Tada tu Dievui ne save mini, ne savo skurdžią dalią,
Bet žmogų, smėlį ir putas,
Ir vėjus, ir lietaus sriautus! Ar tu žinai, kuris
šventasis sakė:
Štai mano brolis vėjas,
Štai mano sesė liūtis?
O vaike! Jei žinotum, kokių dalykų Dievui prišneka
žmogus,
Kai žmogaus kūnas pasidaro šauksmu; save
bešlovinančio Dievo šauksmu!
— Migueli, neatrodai, kad klausytum.
Perdaug galvoji apie savo gėlą.
Kodėl tu ieškai sielvarto?
Kodėl bijais netekti to, kuris mokėjo susirasti?
O atgaila — ne sielvartas: ji — Meilė.

knygos

ĮSPŪDŽIAI SKAITANT DR. J. GIRNIAUS MONOGRAFIJĄ "PRANAS DOVYDAITIS"

Savo įspūdžiais dalinasi:

Vida Kuprytė, 14 m. amžiaus moksleivė, Cicero kuopos iždininkė ir "Aštuntos Dienos" laikraštėlio redaktorė.

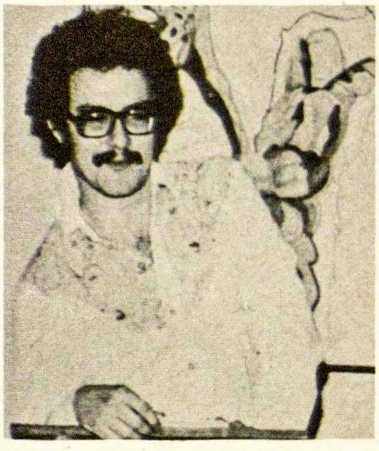

Antanas Razma, Jr., 27 m. amžiaus studentas, Studentų Ateitininkų Sąjungos referentas At-kų Federacijos centro valdyboje, "Ateities" redakcijos narys, šį pavasarį gausiąs medicinos doktoratą Illinois universitete, Chicagoje.

Bernardas Žukauskas, 79 m. amžiaus sendraugis, ateitininkas nuo 1912 metų, redagavęs "Mūsų Dienas" Seiniuose 1913-1914 ir "Mūsų Kardą" Voroneže 1916-1917, dirbęs Ateitininkų Centro Taryboje Voroneže 1917-1918, su Dovydaičiu susipažinęs Ateitininkų Kongrese 1920 m., Kaune.

MOKSLEIVĖ:

"Žinių apie Dovydaitį labai daug surinkta. Tų žinių gausume kai kada pasimesdavau... Betgi buvo didelis malonumas sekti, kaip tuose puslapiuose skleidėsi to didelio lietuvio kataliko, mokslininko gyvenimas".

Mes, moksleiviai ateitininkai, Dainavos stovykloje, susirinkimuose, paskaitose dažnai girdime prof. Prano Dovydaičio vardą. Tačiau vardas, kad ir labai populiarus, dar nenusako asmens didybės. Ir man jis daugiau buvo tik vardas, o ne tikras asmuo, kuris gyveno Ateities organizacijos idealais bei principais.

Štai prieš kurį laiką buvo atspausdinta prof. J. Girniaus parašyta monografija "Pranas Dovydaitis". Knyga yra labai didelė, daugiau kaip 700 puslapių. Mane tai truputį gąsdino, ar aš pajėgsiu ją perskaityti, tuo labiau suprasti. Knygos skaitymas man nesudarė sunkumo. Kai kurie žodžiai man buvo nežinomi, bet čia man padėjo kiti šeimos nariai. Žinių apie Dovydaitį labai daug surinkta. Tų žinių gausume kai kada pasimesdavau, bet, pakartotinai perskaičius sunkiau suprantamas vietas, paaiškėdavo. Betgi buvo didelis malonumas sekti, kaip tuose puslapiuose skleidėsi to didelio lietuvio, kataliko, mokslininko gyvenimas.

Prof. Dovydaitis gimė 1886 m. ir žuvo 1942 m. Taigi gyveno tik 56 metus. Iš tos monografijos sužinojau, kiek daug jis per, palyginus, trumpą gyvenimą yra atlikęs. Jo nepaprasti gabumai ir darbštumas pasireiškė jau pirmaisiais mokymosi metais. Dažnai girdžiu, kad vaikams reikia tinkamos aplinkos ir įdomių priemonių, kad jos sudomintų mokinius. Prof. Pr. Dovydaičio vaikystė buvo gan skurdi, bet jo gabumai ir darbas jį išnešė į aukščiausias mokslo viršūnes. Jis tapo vienu iškiliausių Lietuvos Vytautos Didžiojo universiteto profesorium. Jis buvo ne tik mokslininkas, bet ir visos tautos auklėtojas.

Man įspūdį padarė jo papeikimas vieno kapeliono, kuris nerodė pastangų rūpintis jaunimo katalikišku auklėjimu. Įvykis taip toli nuskambėjo, kad jis buvo net iš profesoriaus pareigų kuriam laikui atleistas. Tai rodo, kad savu laiku prof. Pr. Dovydaitis nebuvo pilnai įvertintas.

Prof. Pr. Dovydaičio tikslas buvo mokyti ir auklėti jaunimą krikščioniškoj dvasioj, kad užaugęs lietuvis inteligentas būtų pilnutinė asmenybė, kad jo pasaulėžiūra būtų katalikiška. Jis todėl labai daug laiko ir dėmesio skyrė ateitininkams. Šitoj knygoj, man atrodo, yra sudėta visa ateitininkų istorija.

Aš dabar daug geriau galiu suprasti, kodėl ateitininkija tiek metų išsilaikė ir dabar dar gyvuoja, nes jai pagrindus padėjo ir nenuilstamai ją ugdė pats prof. Pr. Dovydaitis.

Prof. Dovydaitis buvo gausios šeimos narys. Dažnai jis savo šeimai neskyrė viso dėmesio, o savo organizacijai ir jaunimui jis visada turėjo laiko.

Šioj knygoj jis man labiausiai išryškėjo, kaip ateitininkų vadas, auklėtojas, visuomenininkas ir didelis mokslininkas. Jo pajėgumas redaguoti Ateitį, Naująją Vaidilutę, Lietuvos mokyklą, Logos, Soter, Kosmos rodo jo nepaprastai didelius kūrybos lobius, o mums, moksleiviams, sunku parašyti bent vieną straipsniuką į kuopos laikraštėlį ar veiklos korepondenciją į Ateitį.

Aš jaučiu, kad visi penki ateitininkų principai buvo jo pilnai įgyvendinti. Politika jam taip pat rūpėjo. Jis pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą 1918 m. vasario 16 d., o jo kankinio mirtis Sibiro tremty mums liudys žiaurųjį komunizmą, kuris sunaikino Lietuvos valstybės nepriklausomybę.

Aš labai norėčiau, kad kiekvienas ateitininkas moksleivis, mano draugas ir draugė, tą monografiją perskaitytų. Neabejoju, kad tada jiems ateitininkų organizacija būtų dar prasmingesnė.

Vida Kuprytė

STUDENTAS:

"... prieš pradėdamas skaityti šią biografiją, aš pats baiminaus jos dėl dviejų faktų: jos ilgumo... ir jos autoriaus. Man buvo tik vienas malonumas perskaityti šią knygą".

Kiekvienos organizacijos istorijoje stovi keli milžinai, kurių pavardės yra neatskiriamai sujungtos su ta organizacija. Tie žmonės dažniausiai padėjo organizacijai gimti arba buvo vadai jos sunkiausiuose laikotarpiuose. Toks žmogus yra mūsų organizacijos istorijoj. Niekam nenulenkdamas galvos, jis yra ėjęs abejas sunkias pareigas. Tas žmogus yra Dovydaitis, visai vertas būti įamžintas ateitininkų istorijoj, kaip jos tėvas.

Bet kurios organizacijos įsteigėjai yra gerbiami jos narių — taip ir yra su Dovydaičiu. Bet šalia to mes nedaug žinom apie šitą žmogų, nes nuo to laikotarpio, kada Dovydaitis įdėjo tiek daug savo jėgų, kurdamas

ateitininkų organizaciją ant kojų, yra praėję daugiau negu puse šimtmečio.

Gauti žinių iš to laikotarpio yra sunkus darbas — žmonių nedaug liko, ir raštai yra beveik visi dingę. Čia yra gera vieta pabrėžti vieną didelį trūkumą mūsų organizacijoj: ateitininkų formalios istorijos stoka. Jeigu norėtumėm, kiekvienas iš mūsų galėtų ją supinti iš biografijų, žurnalų, "Ateitininkų Vadovo", asmeniškų atsiminimų ir t.t. — bet tas būtų visiškai neracionalus užsiėmimas mums, laiko gaišinimas. Geriausiai būtų turėti vieną knygą, kurioj rastumėm atsakymus į daugumą mūsų istorinių klausimų. Šita problema daugiausia liečia visą priešišeivinį laikotarpį ateitininkijos istorijoj. Mes nepažįstam Dovydaičio Federacijos Vado laikotarpio, nes mes visiškai nesam susipažinę su ta garbinga praeitimi, kada buvo tūkstančiai ateitininkų ir pats Lietuvos prezidentas lankydavo mūsų kongresus. Mes tik žinom šiandienines, liūdnesnes dienas, kada mūsų organizacija yra susilpnėjusi tiek, kad labai sunku yra rasti tokių pavyzdžių kurie galėtų išjudinti mus iš miego. Jeigu žiūrėsim tik į dabarties dvasią, tai lengvai įklimpsim į bėgančiąją smiltį, kurioje mes ir paskęsim.

Kiekvienai organizacijai yra svarbu pasididžiuoti savo istorija, jeigu ji yra verta to, nes taip išauga stipresni ir veiklesni nariai, kurie su didesne pagarba žiūri į savo organizacijos tikslus. Mes drąsiai galime lyginti ateitininkų atliktus darbus ir kilnų idealų išgyvenimą su bet kuo nors kitu. Tai tikrai nėra mūsų problema. Mūsų problema yra daug menkesnė — tik supažindinti narius su ta garbinga istorija, kuri jau ilgai egzistuoja. Bet kol tas darbas bus atliktas, tai visos tos praeities pastangos bus veltui.

Dovydaičio biografiją neblogai užpildo tą vietą bent iki to laiko, kada bus parašyta oficiali ateitininkų istorija. Kaip pats autorius pastebi knygoj — rašant Dovydaičio biografiją, tuo pačiu ir reikėjo rašyti ateitininkų istoriją, nes jiedu yra supinti taip, kad, norint susipažinti su vienu, reikia ir kitą gerai suprasti. Tik dėl šitos vienos rolės išpildymo šita knyga turi būti kiekvieno ateitininko perskaityta ir randama jo knygyne šalia "Idealo ir Laiko", "Ateitininkų Vadovo" ir "Ateitininkų Ideologijos".

Pats Dovydaitis, šalia savo svarbios rolės ateitininkijoj, yra aplamai geras pavyzdys bet kuriam lietuviui jaunuoliui. Dažnai girdime iš draugų atsisakymas užimti kokios nors lietuviškos veiklos pareigas, nes jie yra per daug užsiėmę "kitais reikalais". Reikia tokiam žmogui psiūlyti skaityti Dovydaičio biografiją, nes, ją perskaitęs, jis nedrįstų pasinaudoti tokia priežastimi. Dovydaitis buvo beveik mums nesuprantamai darbštus žmogus. Sunku net išsivaizduoti, kaip jis galėjo tuo pačiu laiku redaguoti tiek daug žurnalų, aktyviai dirbti keliose organizacijose, skaityti paskaitas universitete ir dar rašyti tokį didelį skaičių rašinių. Jis yra ne vien ateitininkijos židinys, bet vienas iš svarbiausių kūrėjų pedagogikos, kultūros ir spaudos nepriklausomybės laikais. Jis su maža sauja kitų saugojo lietuvybę nuo surusinimo ir sulenkėjimo pavojų ir neleido krikščionybei skęsti tų dienų ateizmo ir politinių persekiojimų bangose. Ir šalia viso šito pasireiškė net ir politikoj, kaip Nepriklausomybės Akto signataras ir besikuriančios naujos tautos galva per savo vieno mėnesio kadenciją. Ateitininkų tėvas nebuvo tik svarbus mums, bet buvo vienas iš svarbiausių žmonių visoj Lietuvoj Nepriklausomybės laikotarpyj — tai ne tik kiekvienas ateitininkas, bet ir kiekvienas lietuvis turėtų su juo susipažinti.

Gal skaitytojas abejoja, kad galėjo egzistuoti toks tobulas sutvėrimas — kad gal dr. Girnius per gražiai, nerealistiškai yra nupiešęs jo gyvenimo paveikslą. Bet autorius gerai supranta, kad tik realybėj, o ne sukurtoj fantazijoj, galime rasti ką nors pavyzdingo, naudingo. Suprasti žmogaus aukštus pasiekimus reikia susipažinti ir su jo silpnumais, nes, pirma, tik tada gali įvertinti, kiek to žmogaus gyvenimas tikrai buvo vertingas jam ir kitiems, ir, antra, tik tada gali pajusti to žmogaus žmogiškumą ir turėti vilčių, kad ir pats gali pasiekti tokių aukštumų. Dr. Girnius taip ir supažindina mus su Dovydaičio trūkumais. Geriau supratę jo tikrą pilnutinę asmenybę, galime dar tiksliau ir, mano manymu, aukščiau įvertinti jo pasiekimus.

Knyga yra taip suskirstyta į dalis, kad žmogus su kokiu nors specialiu interesu gali greitai surasti ir trumpai perskaityti jam tinkamus puslapius. Pirma dalis reprezentuoja klasikinės biografijos stilių, kuriame datos, vietos ir pavardės užima svarbiausias vietas. Mums, ateitininkams, antra dalis yra įdomiausia — ji daugiau liečia Dovydaičio katalikiškąją veiklą ir yra, kaip sutrumpinta nepriklausomybės laikų ateitininkų istoriją. Trečia dalis smulkiai supažindina su jo gabumais spaudos srity ir jo reikšmę laisvos Lietuvos gimstančiam mokslui ir kultūrai. O gale autorius bando aplamai apibūdinti, koks žmogus tas Dovydaitis tikrai buvo — pavadinta "Žmogiškoji Dovydaičio apybraiža — sintetinis žvilgsnis į Dovydaičio asmenybę". Žinoma, perskaičius tik dalį šitos knygos, tik dalį žmogaus tepažinsi; tad aš raginčiau visiems, jeigu įmanoma, susipažinti su kiekvienu šitos biografijos puslapiu.

Kaip vieną iš ateitininkų svarbiausių ideologų ir darbščiausių veikėjų, nebūtume galėję suieškoti geresnio autoriaus šitam darbui apie kitą ideologą, veikėją, akademiką, redaktorių, negu Dr. Girnių. Būdamas pats ideologas ir veikėjas, savo asmeniškais prisiminimais apie ateitininkų veiklą nepriklausomoj Lietuvoj duoda šitam veikalui du pliusus: istorinį

autoritentiškumą ir jautimą tos dvasios, kuri viešpatavo ateitininkų organizacijoj tais laikais. Rašytojas pats gyveno tam laikotarpyj ir gali tų dienų raštus ir žmonių prisiminimus priimti kritiškiau, objektyviau — ir taip arčiau pasiekti kiekvieno biografo sunkiausią tikslą: atskirti heroiškas fantazijas nuo tiesos. Dr. Girnius veikė ateitininkų organizacijoj, skaitė jos pagrindinę spaudą ir girdėjo jos vadų kalbas — dėl tos priežasties tų dienų gyvenimo atmosfera gali atspindėti kiekvienam šitos knygos puslapy. Mes ne tik skaitom apie to laikotarpio ateitininkus, bet išgyvenam jų kančias ir pergales.

Du faktai gali nubaidyti daugumą skaitytojų iš jaunimo nuo šitos knygos: — Pirmas, jos ilgumas — virš 700 puslapių. Antras, kad jos autorius yra dr. J. Girnius. Ateitininkų jaunimas, susipažinę su šito filosofo gilumu ir klausę jo ideologinių paskaitų, gal bijo gilintis į tokią knygą, kuri, jų manymu, yra parašyta sunkiai suprantama dr. J. Girniaus filosofine kalba. Aš jų baimę visiškai dabar pašalinsiu. Autorius aiškiai supranta, kad, rašydamas biografiją, turi naudotis kitu stilium, negu rašydamas ideologinį veikalą. Tai šitos knygos kalba yra labai lengvai suprantama net ir tiems, kurie silpniau valdo lietuvių kalbą. Knyga yra labai įdomi, patraukli, kalba kasdieniška (nereikia vis vartyti žodyno puslapius) — trumpai pasakius, lapai greitai skleidžiasi, ir laikas tuoj prabėga. Man buvo tik vienas malonumas perskaityti šią knygą (ir, tiesą pasakius, prieš pradėdamas skaityti šią biografiją, aš pats baiminaus jos dėl tų dviejų anksčiau suminėtų faktų).

Ateitininkiškas jaunime — perskaityk! Nenusivilsi!

Antanas Razma

SENDRAUGIS:

"Daugelis vyresniosios kartos ateitininkų, asmeniškai tuo ar kitu būdu su prof. Pranu Dovydaičiu bendravę ir bendradarbiavę, tariasi jį pažinę. Kažin?..."

Daugumas girdėjo Prano Dovydaičio kaimišką kilmę, jo kaimietiškumą, stačiokiškumą, jo didelį norą mokytis ir, pats per save pasiruošęs, labai gerai išlaikęs brandos atestato kvotimus, žinojo jį buvus "Ateities" redaktorium, ateitininkų sąjūdžio kūrėju, daugelio sričių veikėju. Žinojo ir jo tragišką likimą — vieni kiek daugiau, kiti mažiau. Bet visos tos žinios labai paviršutiniškos. Pr. Dovydaitį pažinti reikia ne tik perskaityti, bet gerai išstudijuoti dr. J. Girniaus parašytą 715 psl. knygą apie jo nepaprastai šakotą asmenybę, jo didžiuosius nuopelnus lietuvių tautai ir valstybei, jo ištikimybę Kristui ir Lietuvai, tą viską paliudijant apaštališka mirtimi.

Pr. Dovydaitį tinkamai atvaizduoti tegalėjo prityręs rašytojas, filosofas, enciklopedistas. Per kelis metus kruopščiai dirbdamas tremties sąlygomis, autorius surinko stebėtinai gausios medžiagos ir tinkamai ją apipavidalino. Tapydamas Dovydaičio paveikslą, autorius stengėsi jį atvaizduoti tokį, koks jis buvo, nevengdamas šešėlių ir nedarydamas iš jo idealios karikatūros.

Perskaičius knygą, kyla noras trumpai paminėti autoriaus iškeltą vieną kitą būdingą Dovydaičio asmens bruožą. Pirmon eilėn stebina jo nepaprastai tvirta valia, šviesus protas, fenomenalė atmintis ir sąmoningas gilus tikėjimas. Baigęs pradžios mokyklą ir tesimokęs pusantrų metų Veiverių mokytojų seminarijoje, ten nesimokęs svetimų kalbų, fizikos, algebros, geometrijos ir kitų dalykų, pilnu tempu dirbdamas žemės ūkio darbus, pustrečių metų pasirengęs, jis sėkmingai išlaikė brandos atestato egzaminus. Normaliai mokantis, tas kursas išeinamas per 8 metus. Tiesa, juos išlaikė ne labai gerai, o tik patenkinamai. 16-18 metų jaunuolis, atsisakydamas minimalių pramogų, susikaupė mokslui.

Atvykęs studijų į Maskvos universitetą, degdamas noru mokytis, giliau nepagalvojęs, kurią mokslo šaką pasirinkti, ima studijuoti teisių mokslą. Greitai pajutęs, kad ne tokio mokslo jis norėjo siekti, lygiagrečiai laisvu klausytoju lanko istorijos-filosofijos lekcijas. Lankydamas dviejų fakultetų lekcijas, laisvesniu laiku bibliotekoje skaito, skaito. Tuo pat metu rašo "Draugijai" mokslinius straipsnius.

1909-10 mokslo metais istorijos-filosofijos fakultetui paskelbus filosofijos studentams medaliui gauti konkursinę temą "Guyau etinės sistemos kritika", antro kurso teisininkas Dovydaitis įsijungia į konkursą ir gauna sidabro medalį. Paprastai konkurse dalyvauja paskutinio kurso ar kursą išklausę studentai.

Iš mažens giliai religingas, studijuodamas jis gilinasi ir į religijos gilesnį pažinimą. Jis jaučia universitete viešpataujančią nihilizmo, ateizmo dvasią. Taipgi patyrė, kad ir lietuviai studentai tai dvasiai pasidavę. Tik jis vienas jautėsi už Kristų. Visi kiti Antikristo pusėje. Antrais studijų metais įsigijo draugą, nuoširdų sąmoningą kataliką Elizėjų Draugelį.

1910 metų pradžioje pasirodė moksleiviams skirtas laikraštis "Aušrinė". Ją redagavo redakcinis kolektyvas: R. Bytautas, P. Klimas, St. Šilingas, J. Papečkys ir R. Skipitis. Jos motto Maironio

ketureilis: "Į darbą, broliai, vyrs į vyrą, šarvuoti mokslu įstabiu! Paimsma arklą, knygą, lyrą! Ir eisma Lietuvos keliu!"

Vargu buvo galima surasti jaunimo laikraščiui žavingesnį motto. Jai veikiant, jaunimas būrėsi į lavinimosi kuopeles. Jose mezgėsi draugystė, bičiulystė. Domėjosi konspiracija. Jokio dvasinio pavojaus neįžiūrėdami, į jas jungėsi ir nuoširdūs katalikai.

Niekieno nepatariami, moksleiviai skaitė įvairių autorių knygas. Be rusų klasikų, buvo madingi: Renan'as, Voltaire'as, Balsac'as, Kuprin'as ir panašūs.

Aišku, kad tokios knygos nekėlė religinio susipratimo, bet indiferentizmą, nihilizmą. O indiferentas dažnai pasiduoda stipresniam impulsui ir paseka modernius "izmus".

Norint pabrėžti tautinę vienybę, į "Aušrinės" redakcinį kolektyvą pakvietė ir Pr. Dovydaitį. Šis, matydamas, kad "Aušrinėje" niekas nerašo religiniais klausimais, joje nėra nieko, kas ugdytų krikščionišką susipratimą, parašo straipsnį: "Tikėjimo elementas žmogaus gyvenime". Tame straipsnyje jis aiškiai pasisakė už Kristų, tuo išprovokuodamas kitus redakcinio kolektyvo narius pasisakyti savo credo. Straipsnio komentarais jie pasisakė prieš Dovydaičio pažiūras. Maža to, Dovydaičiui pasižadėjus duoti visą krikščioniško gyvenimo filosofiją, redaktoriai atsakė, kad "Aušrinė" nėra pasižadėjus spausdinti visa tai, "ką pagamins Pr. Dovydaičio plunksna". Iš to buvo aišku, kad "Aušrinė" pasirinkus laisvamanybės, nihilizmo kelią.

Pr. Dovydaitis ryžtasi tam vyksmui pastoti kelią. Jis imasi redaguoti "Ateitį" ir kurti naują katalikų moksleivių ateitininkų sąjūdį. Darbą pradeda, pasistiprinęs Šv. Eucharistija. Autorius pabrėžia, kad sąjūdį pradėjo du pasauliečiai studentai: Pranas Dovydaitis ir Elizėjus Draugelis. Pirmas 24 metų, o antras 23. Ryžtas be galo drąsus, nemenkesnis užsidegimas.

1911 metų vasario mėn. pasirodo "Ateitis", pasirinkdama šūkį: "Visa atnaujinti Kristuje". Redaktorius Dovydaitis straipsnyje "Trys pamatiniai klausimai" nurodė naujo sąjūdžio gaires. Vyksta su "Aušrine" disputai. "Aušrinė" klausia: "Argi?" "Ateitis" nustebusi atsako: "Nejaugi?".. Sekė straipsniai ideologiniais klausimais.

"Aušrinė" pirmoji buvo užėmusi pozicijas ir patraukė savo pusėn daugumą moksleivių. Truko 1-2 metai susiorientuoti. Ateitininkai greitai atgavo aušrininkų užimtas pozicijas. Kuriamos ateitininkų kuopelės. Per jas vyksta tautinis ir ideologinis susipratimas. Darbas pradėtas laiku, ir pasėta sėkla greitai dygsta ir tarpsta.

Pr. Dovydaičiui užėmus naują darbo barą redaguoti "Viltį", jo pradėtą darbą sėkmingai tęsia Vyt. Endziulaitis, Eliz. Draugelis, K. Bizauskas ir kiti.

Prasidėjus Pirmam pasauliniam karui, daug moksleivių susispietė Vilniuje. Čia paaiškėjo, kad ateitininkų daugiau, kaip įvairių srovių laisvamanių sudėjus drauge.

Knygoje gan plačiai paliesta Dovydaičio išorė. Beveik visi, apie jį kalbėdami, pastebi jo kaimietišką išvaizdą, jo stačiokiškumą. Tikra tiesa, kad į savo išorės išvaizdą jis mažai kreipė dėmesio ir ja nesirūpino. Bet tas jam nepakenkė būti iškiliu mokslininku, profesorium, mokslo žurnalų redaktorium bei stropiu visuomenininku. Kilęs mažažemio ūkininko šeimoje, jis visą gyvenimą liko ištikimas Lietuvos kaimui, rūpinosi pakelti kaimo žmonių susipratimą bei apsišvietimą.

Pasinėrus į intensyvų darbą, be atvangos, net be artimesnių intymių draugų, žmogui sunku tesėti. Tad ir Dovydaičiui vienuma darėsi sunkiai pakeliama. Kaime jis paliko merginą Marcelę, kuri buvo jam kritusi į akį. Dar gyvendamas kaime, rimtai ar juokaudamas jis sakydavo vesiąs Marcelę. Ir ji pati vargu tikėjo, kad studentas ją vestų. Bet nuraminti vienatvės ilgesį jis ryžosi ją vesti. Jis matė ją turinčią įgimtos inteligencijos ir sugebėjimo padėti jam kasdieniuose rūpesčiuose. Neturtingo sklypininko dukra bus nereikli ir prisiderins prie jo nepriteklių. Taip ir buvo. Pasirinktoji Marcelė pasiėmė šeimos rūpesčių naštą, jais gyveno, nesikišdama į vyro reikalus. Tuo jis sudarė sąlygas vyrui našiau dirbti. O darbai nemažėjo, bet didėjo. Reikia įsivaizduoti, kokia našta jam būtų buvusi sociali žmona, mėgstanti svečius ir svečiuotis.

Pasisakant dėl Dovydaičio atvaizdo šešėlių, jie ryškėja šeimos židinyje. Globoja daugelį "dukraičių" jas šelpdamas ir net joms širdį atverdamas, tuo tarpu savo kraujo vaikams šaltas, neturįs jiems laiko. Jo neigiamas tėviškumas, atrodo, per plačiai piešiamas. Tam būtų užtekę poros puslapių.

Naujas darbo karas — "Vilties" redagavimas. Triskart per savaitę ėjusią "Viltį" redagavo keturi redaktoriai. Perėmęs ją redaguoti, Dovydaitis tesėjo, tik viena padėjėjo L. Giros padedamas. Maža to, nepraėjus dviems mėnesiams, "Viltis" virto dienraščiu, t.y. padvigubėjo ir dar su mėnesiniu žurnalo formato Mokslo ir literatūros priedu. Šis darbo baras dar labiau išryškino Dovydaičio darbštumą.

Pasaulinis karas ir vokiečių okupacija kuriam laikui sutrukdė užsimotus darbus, Dovydaičio veikla pakrypo kiek kita linkme, būtent, politine. Jis dalyvauja Vilniaus konferencijoje ir joje išrenkamas Lietuvos Tarybos nariu. 1918 m. vasario mėn. 16 d. drauge su kitas Tarybos nariais pasirašo Lietuvos Nepriklausomybės aktą.

Tuo tarpu jo įkurtas ateitininkų sąjūdis Rusijoje pasižymėjo labai gyva veikla tautiniame ir religiniame bare. Ateitininkai nepasidavė revoliucinėms vilionėms, bet tvirtai pasiryžo kovoti dėl Lietuvos laisvės.

Karui baigiantis grįžę į namus, pasklido po visą Lietuvą, kviesdami ginklu kovoti dėl Lietuvos laisvės, patys tapdami tų kovų vadais. Per aukas ir pasišventimą kovą laimėjo! Sąjūdžio pradininkas nors trumpam tapo Ministrų kabineto Pirmininku, tapdamas tų kovų vadu. Dėl kairiųjų partijos sabotažo turėjo iš vadovybės pasitraukti.

Autorius plačiai apžvelgė įvairiopą Dovydaičio veiklą nepriklausomoje Lietuvoje. Ypač jo rolę ateitininkų sąjūdyje, talką pavasarininkams, jo kalinimą savoje Tėvynėje, dėl kurios laisvės jis pasišventusiai daug sielojos ir kovojo. Nepamiršo ir socialinės veiklos. Įsigalėjus vadistiniam režimui, jo veikla nukrypo darbininkijos pusėn. Tame bare besidarbuojant, išryškėjo Dievo karalystė, kaip socialinis idealas. Pažymėtina jo rūpestis moksleiviais ateitininkais, kai jų veikla mokyklose buvo uždrausta ir kai Ateitininkų Federacijos vadas supasavo, Dovydaitis ėmėsi juos globoti ir rado būdų ne tik jų veiklą išlaikyti, bet netgi pagyvinti. Iš tų pareigų pasitraukė, vyriausybei pavartojus smurtą, atleidžiant iš profesoriaus pareigų ir tuo atėmus egzistencijos šaltinį.

Rusų bolševikams okupavus Lietuvą, jis jos neapleido. Kaip tikras apaštalas, jis pasirinko mirtį už Kristų ir Lietuvą, nuėjęs sunkų Sibiro Golgotos kelią. 1921 m. kvietęs ateitininkus "šventaisiais būt", jis tuo pats keliu nuėjo. Kai dabar bolševikų taktika yra visai išaiškėjus, aišku, kad jis buvo gundomas išduoti Kristų ir Lietuvą. Juk jis ir kacete skelbė Kristų ir turėjo dau pasekėjų. Iš to, kad, paskutinį kartą vedamas tardymui, atidavė kaliniui savo kailinukus, jis žinojo, kad bus sunaikintas.

Pora pastabų dėl istorinio tikslumo: Ateitininkų centro taryba ne 1919 (kaip monografijoj parašyta), bet 1918 m. balandžio mėn. delegavo savo narį B. Žukauską.

Monografijos autoriaus suabejota, ar 1920 m. rugpiūčio 5 d. buvo išrinkta sendraugių valdyba: Dovydaitis, E. Draugelis ir kun. M. Merkelis. Taip, valdyba. Organizacinė komisija buvo išrinkta 1919 m. konferencijoj: M. Krupavičius, prof. M. Merkelis ir Edv. Misevičius. (Ateitis 1920 m. vasario mėn., 46 p.)

Dėl popiežiaus sveikinimo pasitarimas įvyko Ožeškienės g. 3 nr. Dalyvavo Pr. Dovydaitis, kun. Pr. Kuraitis, St. Šalkauskis, Kl. Ruginis, J. Leimenas ir apie 10 studentų. Dovydaitis teigė, kad katalikybė prasideda ir baigiasi Romoje, todėl kongresas privalo popiežių sveikinti. Už sveikinimą pasisakė ir kun. Kuraitis. St. Šalkauskis paskaitė savo sveikinimo projektą. Sveikinimui ypač priešinosi J. Leimonas, grasindamas obstrukcija, jeigu kongrese būtų sveikinimas pasiūlytas. K. Ruginiui atrodė, kad tai yra menkniekis (anot jo "guzikas"). Rašantysis pasisakė, kad sveikinimas yra politinis momentas ir su katalikybe nesietinas. Dar kiek pasikeitus nuomonėmis, buvo nutarta nesveikinti.

Bernardas Žukauskas

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Kazys Bradūnas. ALKANA KELIONĖ. Poezijos knyga suskirstyta į dvi dalis. Pirmoj daly: Laiškai poezijai, Tarp ugnies ir vėjo, Po šventojo įrašo akmeniu. Antroj daly: Alkana kelionė, Mylimos ir žudomos raidės, Velnių sekstetas, Kryžių kalnas, Prisikėlimo kapai. Išleido Ateitis leidykla. Grafika V. O. Virkau. Knygą galima užsisakyti adresu: Mrs. M. Bajorūnienė, 17689 Goldwin Drive, Southfield, MI. 48075. 115 psl. Kaina 6 dol.

Petras Melnikas. DEBESYS IR PROPERŠOS. Išleido Lietuviškos knygos klubas. Aplankas dail. V. O. Virkau. 292 psl. Kaina 6 dol.

PENKIASDEŠIMTMETIS-CINQUENTENARIO, 1926-1976. Redagavo ir išleido Lietuvių imigracijos Brazilijon penkiasdešimtmečio komitetas. Įvade rašoma: "Leidinys skiriamas pagerbti pirmuosius imigrantus, įkūrusius lietuvišką koloniją Brazilijoje, ir padrąsinti jaunąsias kartas, kurių rankose ir širdyse šio krašto lietuviškos bendruomenės ateitis". Gausiai iliustruota istorinė medžiaga. Yra informacinės medžiagos ir portugalų kalba. 207 psl.

THE VIOLATIONS of the HUMAN RIGHTS in Soviet Occupied Lithuania: A Report for 1976. Prepared by the Lithuanian American Community, Feb. 16, 1977. Gerai paruošta, rinktinė, dokumentinė medžiaga iš okupuotos Lietuvos pogrindžio su paaiškinamaisiais įvadais. 160 psl.

Adelė Jonušaitė-Abromaitienė. NYKŠTUKŲ MOKYKLA. Pasakaitės ir apsakymėliai vaikams. Didelio formato, su spalvotomis Vandos Aleknienės iliustracijomis. Išleido JAV LB Švietimo Taryba. Gaunama šiuo adresu: Ant. Kareiva, 7030 S. Rockwell St., Chicago, IL. 60629 USA. 60 psl. Kaina 3 dol.

atžalos

"Atžalų" skyriaus 130-131 psl. medžiaga yra paimta iš "Aštuntos Dienos", Cicero moksleivių ateitininkų kuopos laikraštėlio, išleisto kuopos 25 metų sukakties proga.

ANTRAS PASAULIS

Viktoras Radvilas

— Labaniauskas Jonas! Kur tavo parašas ir data ant šito popieriaus? — paklausė geometrijos mokytojas. Jonas greitai pasiėmė savo darbą ir parašė savo vardą ir datą: 2021 m. birželio 13. Jis atidavė popierių kompiuteriui.

— Gerai, Jonai, atnešk, — atsakė kompiuteris. Jonas atsisėdo ir pradėjo spręsti uždavinį, kai staiga jis išgirdo dainą, kuri liepė jam sekti ją. Visas jo kūnas norėjo bėgti ten, iš kur sklido muzikos garsai, bet žinodamas, kad reikia pasilikti klasėje ar būti nušautu, jisai nugalėjo šį jausmą ir grįžo prie savo darbo.

Penkios dienos ir naktys praėjo, kol Jonas vėl išgirdo tą dainą. Šį kartą įvyko per šventę, ir jisai neturėjo pamokų. Greitai jisai bėgo paskui dainą. Jis bėgo greičiau ir greičiau per metalines gatves, per auksinį tiltą ir pro sidabrinius namus. Niekur nebuvo žolės ar medžių, bet Jonas jų nepastebėjo, nes per savo visą gyvenimą jis niekad nematė gėlės, medžio ar gyvulio. Jis taip norėjo pasivyti tą malonią, švelnią dainą ir jis nepastebėjo nieko ją sekdamas. Staiga daina sustojo net ir staigiau, negu jinai pradėjo. Jonas dabar buvo vienas, jis nežinojo, kur jis buvo. Kur tik jis žiūrėjo, jis nežinojo, kur jis buvo. Kur tik jis žiūrėjo, jis matė sidabrines gatves ir auksinius kalnus. Žinojo jis, kad niekur neras valgyti, bet jis buvo toks išalkęs, kad jisai ėjo ieškoti maisto. Užlipęs ant auksinio kalno, jis apžiūrėjo viską, kas buvo aplink jį. Jam žiūrint, atsispindėjo keistas juodas dalykas. Nuėjęs prie to dalyko, Jonas rado juodą diržą su kardu ir užtenkamai valgio savaitei.

— Keista, — galvojo Jonas, — šitas diržas labai senas; aš skaičiau istorijoj, kad šitoks diržas buvo padarytas 1990 metais, o kardas dar seniau — 1983 metais, bet maistas dar šviežias. Jis kardą ir diržą greitai užsidėjo ir jautėsi stipresnis ir greitesnis. Jis užvalgė ir praleido naktį toje vietoje.

Daina prikėlė Joną anksti kitą dieną. Jonas pavalgė ir vėl pradėjo keliauti paskui dainos aidą. Keliavo jis šešias valandas, kol priėjo keistą mašiną. Daina staiga sustojo, pranešdama Jonui, kad čia yra didelis pavojus. Jo diržas ir kardas pradėjo keistai spindėti, ir jam atrodė, kad jis turėjo dešimties žmonių stiprumą. Jonas atsargiai žengė prie mašinos su viena koja. Mašina atsidarė ir išėjo metalinis kareivis, kuris norėjo užmušti Joną. Jonas, paėmęs kardą, gynėsi. Jonas suprato, kad metalinis kareivis neįveikiamas — vienintelė išeitis — sunaikinti mašiną, kuri jį valdo. Sudavę kardu į mašiną, kareivis parvirto. Daina vėl ragino Joną, ir jis pradėjo keliauti. Ateinantį rytą daina vėl prikėlė Joną. Šį sykį Jonas savęs paklausė, kas būtų, jei jis dainos neklausytų. Jis sėdėtų klasėje ir klausytų kompiuterio įsakymų. Jis neturėjo tėvų, niekas neturėjo tėvų. Vaikai buvo užauginti didžiuliuose namuose. Jų prižiūrėtojai buvo kompiuteriai. Daina darėsi garsesnė ir garsesnė. Jonas pradėjo bėgti, žinodamas, kad jis netrukus pasieks dainą. Bėgo ir bėgo jausdamas, kad jis greit pasieks dainą. Jonas pribėgo prie didžiulės sienos, kurioje buvo skylė. Pralindęs pro skylę, netoliese pamatė nematytą neregėtą pasaulį.

Visur matėsi gyvuliai ir paukščiai ir kartu su švipiančiu vėju sudarė viliojančią dainą. Jis bėgo link medžių. Pamatė tolumoje auksinius pastatus.

Priėjo jis prie medžių ir pamatė daug jaunų vaikų. Jie matė griūvantį miestą, kurį sunaikino baisi jėga. Pasigirdo stiprus, bet švelnus balsas.

— Jūs buvote išrinkti pamatyti naują pasaulį ir pasakyti, kas atsitiko prieš jus, kad jūsų vaikai ir vaikų vaikai nepadarytų tų pačių klaidų kurias padarė jūsų protėviai.

Po to viskas nutilo.

MUZIKOS MĖGĖJO NUOTYKIS

Dar mažas būdamas, pradėjau groti akordeonu. Maždaug po dviejų metų laiko man reikėjo dalyvauti akordeono mokinių varžybose, kurios įvyko MaCormick Place. Norėdamas dalyvauti varžybose, aš turėjau praleisti lituanistinės mokyklos šeštadienio pamokas. Mokyklos vedėjas sužinojęs, kodėl aš praleidau pamokas paprašė mane pagroti akordeonu per Motinos Dienos minėjimo programą.

Išėjęs groti, pranešiau, kad aš grosiu muzikos kūrinį "Never on Sunday". Salėje buvo daug žmonių, ir man, dar niekuomet publikai negrojusiam, truputį buvo nedrąsu ir rankų pirštai buvo neramūs.

Groti sekėsi neblogai, nes buvau gerai pasiruošęs, tik akordeonas kažkaip sunkiai davėsi traukomas. Pabaigus groti, publika smarkiai plojo. Uždangą užtraukus, aš pastebėjau, kad mano akordeono žemutinis apsaugos dirželis buvo užsegtas. Aš pagrojau visai neblogai su pusiau uždarytu akordeonu.

Vytas Mickus

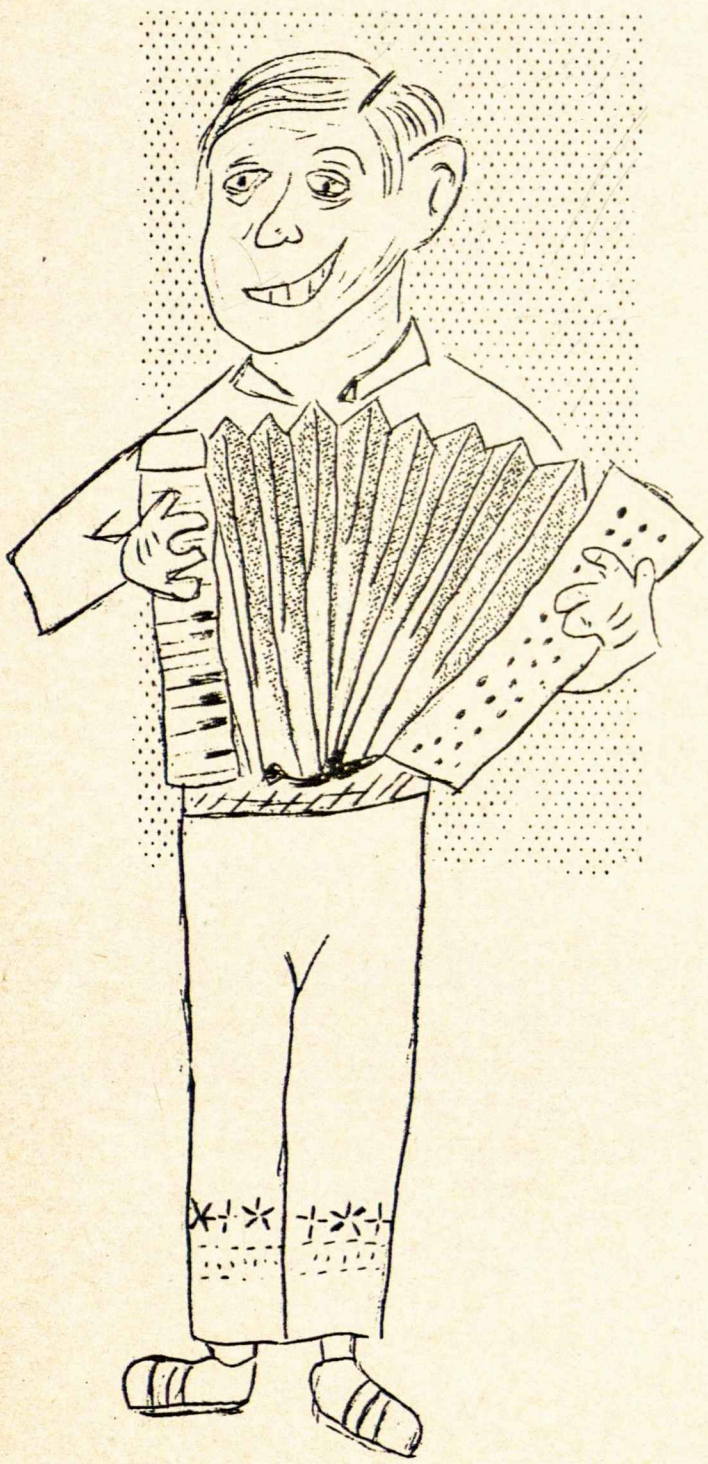

Piešinys Vidos Kuprytes.

KĄ MES MĖGSTAM?

Aš mėgstu žaisti tinklinį, nes tai yra smagus ir sveikas sportas. Taip pat mėgstu gyvulėlius prižiūrėti. Aš turiu kalaitę — jos vardas Patches. Ji gyvena pas mano močiutę. Man patinka ir vasara, nes aš einu maudytis į ežerą. Ir su savo draugėm einu į karnavalą.

Loreta Markauskaitė

Aš mėgstu žaisti beisbolą, krepšinį, futbolą. Gaila, kad ateitininkai neturi jaunių sporto komandos.

Vytas Šulaitis

Man patinka Dainava, nes mes ten einam į žygius ir rengiam sporto šventes. Mes galime dainuoti dainas ir šokti šokius. Kai stovykla baigiasi, mes esame visi liūdni, bet mes žinom, kad kitais metais mes vėl galėsim atvažiuot ir pamatyti savo draugus.

Dana Norkutė

Aš mėgstu beisbolą. Vasarą kiekvieną dieną aš einu žaisti su draugais. Mes pradedam rytą ir grįžtam į pavakarį. Naktį mes einam žaisti futbolą į automobiliams statyti aikštę todėl, kad ten šviesu. Žiemą mes žaidžiam "Hockey" ten pat arba kur yra ledo.

Vieną vasarą aš buvau komandoje, ir mes nuėjome ligi "playoffs", bet pralaimėjome 13-0 Bet vis tiek buvo labai smagu.

Saulius Baronas

Man patinka Dainava, nes ten yra labai smagu. Mes dainuojame ir sportuojame ir einam maudytis į Spyglį. Aš tenai sutinku daug savo draugių. Ne tik savo senas drauges susitinku, bet ir susidraugauju su kitomis. Labai liūdna, kai reikia atsiskirti. Gal pasimatysim Dainavoj kitais metais. Lauksiu susipažinti su naujomis.

Rasa Šulaitytė

Man patinka vasara, nes aš važiuoju į stovyklą ir einu maudytis į baseiną. Su šeima išvykstam į iškylas. Ir su savo draugėmis einam į parką ir žaidžiam tenisą. Man vasara daugiausia patinka, nes nėra pamokų.

Rūta Tamošiūnaitė

Žvaigždes delnuose nešiau

Loreta

Iš Lietuvos gautas Loretos eilėraštis "Širdis į šviesą veržėsi" buvo atspausdintas 1976 m. lapkričio "Ateityje". Čia jos naujausi eilėraščiai.

Iliustracija
Rimos Valiulytės

LAUKIMAS

Virš miegančių medžių
Daug debesų pakilo
— Jie atnešė lietų —
Nereikia skėčio!
— Pavasario einu pasitikti vienplaukė.

Saulė šalta.
Kai prie jos priglausiu
Įkaitusias savo rankas —
Suliepsnos!
... Ir mano širdyje nebeužges...

Dar ilgai spindės languose
Atgailaujančio vėjo ašaros.

* * *

Kai paukščiai paliko mane —
Neverkiau,
Verkė dangus —
Jo ašaros — mano.
Neverkiau.

Žvaigždes delnuose nešiau —
Tokios mažos buvo.
O gal dideli delnai?

Paprašiau nakties,
Kad galėčiau laukt
Užtekant saulės
Ir kad naują dieną
Grįžtų mano paukščiai
iš tolių...

KAI JIS MIRĖ...

Kai jis mirė —
Gimė medis.
Ne lapus išleido —
šaknis
Ir tvirtai jomis dangun įsikabino.

Kai Jis mirė,
Krito obelų žiedai
— Kaip sniegas,
— Kaip šalto ledo gabaliukai,
- - -Krito obelų žiedai
į upę - - -

laiškai

Lėtas ofsetas
ir pašto dulkės

Nuo 1977 m. pradžios "Ateitis" ištisai spausdinama ofsetu. Šis spausdinimo būdas spaustuvei dar sudaro daug sunkumų ir užima daug laiko. Dėl to š.m. sausio ir vasario žurnalo numeriai labai vėlavo. Reikia tikėtis, kad su laiku spausdinimo laikas patrumpės ir žurnalas skaitytojus greičiau pasieks.

Kita žurnalo vėlavimo priežastis — antra klase siunčiami žurnalai spėja pašte užsikloti dulkių sluoksniu ir pasiekia skaitytojus tik po 2-3 savaičių.

Redakcijai medžiagos netrūksta. Tai rodo ir tas faktas, kad nuo 1976 m. daugelis žurnalo numerių išeina padidinti: vietoj — 32-36 ar net 40 psl. Kad ir dabar turimų, nepanaudotų straipsnių užtektų dar bent 3 žurnalo numeriams. Savaime suprantama, skyrių, kaip pvz. Veiklos, Laiškų medžiaga turi būti šviežia: todėl tuoj pat sudedama į ruošiamą numerį.

Kaip anksčiau, taip ir dabar prašome visų ateitininkų vienetų — moksleivių, studentų ir sendraugių — siųsti savo veiklos aprašymus bei nuotraukas. Iš visų pageidaujame ne tik atsiliepimo į mūsų prašymus, bet ir sava iniciatyva atsiųsti savo kūrybos, trumpų bei ilgesnių pasisakymų aktualiais klausimais, na — ir straipsnių.

Tebūna "Ateitis" visų mūsų žurnalas.

Kęstutis Trimakas
"Ateities" vyr. redaktorius

Kad darbas
būtų vertingas
ir prasmingas

Naujai išrinktos Studentų Ateitininkų Sąjungos valdybos vardu reiškiu nuoširdžią padėką už mums pareikštą pasitikėjimą vadovauti Sąjungai. Mes stengsimės dirbti visomis savo jėgomis, kad tas pareigas kuo geriau atliktume, ir taip pat prašome Jūsų pagalbos ir bendradarbiavimo, kad mūsų ir Jūsų darbas, Dievui padedant, būtų tikrai vertingas ir prasmingas.

... šį rudenį, Darbo dienos savaitgalį, Clevelande bus Ateitininkų kongresas... Ateitininkų Federacija yra jau sudariusi Kongreso planą ir nori, kad kiekviena Sąjunga pasiruoštų Kongresui šiais metais, kreipdama ypatingą dėmesį į tris veiklos sritis: 1. atsinaujinimas gyvąja dvasia, 2. žvilgsnis į kovojančią, krikščionišką Lietuvą ir 3. lietuviškos kultūros kūryba bei naudojimas.

Šįmet taip pat Ateities leidykla išleido dr. Juozo Girniaus monografiją "Pranas Dovydaitis"... Ši knyga nėra tačiau tiktai siaura Dovydaičio biografija, bet platus apibūdinimas nepriklausomos Lietuvos katalikiško kultūrinio gyvenimo. Šiame veikale randame išsamią ateitininkų istoriją nuo kūrimosi pradžios iki 1940 m. (321-450 psl.).

Tad siūlome, kad tos trys Kongreso temos ir ateitininkų istorija būtų šių metų veiklos tema...

Šiais metais bandysime palaikyti kontaktą su visomis draugovėmis ir nariais...

Saulius Girnius,
Studentų Ateitininkų Sąjungos pirmininkas,
"Gaudeamus", 1976-1977, 1 nr.

Sujungtomis jėgomis
priartėsime prie tikslo

Buvusi centro valdyba paskutiniame savo aplinkraštyje ragino ruoštis artėjančiam Federacijos Kongresui, nurodydama pagrindinius tikslus: 1. ateitininkų dvasios atsinaujinimą, 2. atvirą žvilgsnį į persekiojamą tautą ir 3. lietuviškos kultūros tęsimą išeivijoje. Gvildenkime šiuos klausimus savo aplinkoje, kad jie pasidarytų ne tik šio Kongreso mintimi, bet viso mūsų gyvenimo dalimi.

Tiek "Ateityje", tiek "Draugo" ateitininkų skyriuje labai ir labai maža žinių iš ateitininkų sendraugių skyrių veiklos. Prašome ir raginame panaudoti spaudos puslapius, tada, ir mažiausiose vietovėse gyvendami, pasijusime, kad esame ne vieni.

Prikraukite mūsų cento valdybos pašto dėžutę laiškais su pasiūlymais, patarimais ir pamokymais... sujungtomis jėgomis tikrai priartėsime prie Kongresui užbrėžto tikslo.

Ateitininkų Sendraugių Sąjungos c. valdyba,
Lemont, JAV

Besiskleidžią
Ateities žiedai

Kuopa jau 25 metų, o Jūs vis jauni; vis nauji ateina, besiskleidžią "Ateities" žiedai, ženkliną organizacijos pavasarį.

Mano jaunosios ir jaunieji draugai, gilinkitės moksle, bręskite išmintimi, tobulinkite patys save, artėdami į ateitininko didįjį tikslą "Visa atnaujinti Kristuje", ir niekuomet nepalikite savosios tautos, ypač jos likiminėje kovoje.

Dr. Petras Kisielius,
Cicero kuopos laikraštėly
"Aštuntoji diena", 8 nr.

Lietuvybės medis
ir Kristaus ugnis

Kiekvienas ūkininkas, berdamas grūdus į dirvą, tikisi sulaukti derliaus. Miško-augintojas tikisi, kad iš mažos sėklos, pavyzdžiui ąžuolo gilės, išaugs milžiniškas medis, kuris šimtmečius saugos gimtąją sodybą nuo vėtrų ir audrų.

O Kristus dar aiškiau pasakė: ugnį aš atėjau atnešti į žemę ir kogi daugiau norėčiau, jei ne kad kūrentųsi!

Panašios mintys liepsnojo mano širdy, kai prieš 25 metus su Aldona Prapuolenyte sušaukėm steigiamąjį Cicero ateitininkų susirinkimą Šv. Antano parapijos mokykloj.

Sidabrinio jubiliejaus proga linkiu, kad mūsų pasėtas lietuvybės medis ir toliau augtų, o Kristaus ugnis amžinai jūsų širdyse liepsnotų.

Aleksas Šatas,
vienas Cicero kuopos steigėjų;
"Aštuntoji diena", 8 nr.

Per tuos metus
mūsų kuopa buvo gyva

Džiaugiuosi, kad esu su jumis, švenčiant mūsų kuopos 25 metų jubiliejų. Svarbu metų skaičius, bet dar svarbiau, kad per visus tuos metus mūsų kuopa buvo tikrai gyva. O jos gyvastis tai meilė Kristui ir Lietuvai, kurią jūs ugdote kuopos veikloje.

Džiaukitės, kad pasirinkote Kristų savo gyvenimo kelrodžiu. Tik Jis yra "tiesa, kelias ir gyvenimas". Jūsų geriausias ir ištikimiausias Brolis ir Draugas eina kartu su jumis, o su Juo visa yra nugalima.

Tebūnie jums pavyzdžiu Nijolė Sadūnaitė ir kiti L.K.B. Kronikų didvyriai, kurie nebijo netekti laisvės, trokšdami pasilikti ištikimi tiems patiems idealams, kuriuos ir jūs esate pasirinkę.

A. Prapuolenytė,
Cicero moksleivių kuopos globėja;
"Aštuntoji diena", 8 nr.

Atsinaujinimo
savaitgalis Montrealyje

Šie metai ypačiai skiriami ateitininkų dvasios atsinaujinimui. Kiekvienas ateitininkiškas vienetas yra įpareigotas sudaryti atsinaujinimui ir gilesniam su Kristumi susipažinimui sąlygas. Mes, Montrealio moksleivių, studentų ir sendraugių valdybos, galvojome, kaip tai įvykdyti. Nutarėme pradėti bendru savaitgalio atsinaujinimu... kovo 11-13 dienomis.

Vida J. Morkūnaitė, moksleivių pirmininkė;
Vida Žitkutė, studentų pirmininkė;
J. Adamonienė, sendraugių atstovė.

Idėja, kuriai
laikas pribrendo

Man labai patinka, kaip įdomiai, įvairiai ir subtiliai keliate atsinaujinimo mintis *Ateity*. O savaitgaliai, esu tikra, ne tik prigis, bet ir sulapos ir sužydės. Tai idėja, kuriai laikas pribrendo.

Sesuo Onutė Mikailaitė,
Putnam, JAV

Ne fantazija,
bet gyvenimo realybė

Įdomus straipsnis "Užuovėja" (*Ateitis*, 1975, 9 nr., 330 psl.). Gaila, kad ne fantazija, o tikra gyvenimo realybė... Mes mielai einame su Kristumi į Kanos vestuves, bet toli atsiliekame nuo Alyvų kalno...

Šis yra mano prašymas, kad tas, kas turi rašymo talentą, parašytų *Ateity* ką nors aiškiai meilės, susiklausymo, maldos reikalu.

Marija Vasienė,
Philadelphija, JAV

Kalba Federacijos Vadas

Dr. Petras Kisielius

Jauniesiems ateitininkams,
davusiems įžodį

Visas jūsų būrys akivaizdoje jūsų vėliavos ir akivaizdoje jūsų daugybės svečių davėte iškilmingą pažadą būti uoliais ateitininkais, atlikti visas šios organizacijos jums skiriamas pareigas ir ištikimai tarnauti Dievui ir tėvynei Lietuvai.

Tai labai didelis užsiangažavimas jauno žmogaus aukštiesiems tikslams. Tarnaudami Dievui, jūs vykdysite Kristaus mokslą savyje, savo aplinkoje, savo visame gyvenime. Tarnaudami savajai tautai, jūs stengsitės ją kuo daugiau pažinti, pamilti jos praeitį, jos istoriją, domėsitės jos dabartiniu gyvenimu, jos didžiuoju vargu, esant jai pavergtai — netekus tautinės ir religinės laisvės; jūs gyvensite didžiuoju rūpesčiu savajai tautai pagelbėti laisvę susigrąžinti, o kol tas įvyks, padėti jai nešti vergijos naštą...

Apie jubiliejinių kongreso metų
dvasią ir uždavinius

Šie 1977 metai — tai mūsų organizacijos jubiliejinio kongreso metai, žymį 50 metų sukaktį nuo pirmojo didžiojo ateitininkų sąskrydžio Palangos konferencijoje 1927 metais, kuri buvo labai reikšminga jaunos ateitininkų organizacijos ateičiai. Kongresiniai metai jau dabar iš kiekvieno ateitininko laukia gilesnio susimąstymo, platesnio išsiskleidimo kūrybiniais užmojais ir ateitininkiškąja dvasia, blaivaus įžiūrėjimo į dabartį ir entuziazmu spinduliuojančio žvilgsnio į ateitį. Jubiliejinis kongresas nėra tik džiaugsmas dėl praeities laimėjimų, bet ir pasiryžimas ir uždavinys dirbti darbarčiai ir ateičiai, kad visa atnaujinti Kristaus dvasia būtų gyva kiekvieno ateitininko širdyje ir gyvenime.

Ištraukos iš dr. Petro Kisieliaus kalbos, pasakytos Cicero Vysk. M. Valančiaus kuopos 25 metų sukakties minėjime, kovo 5 d.

veikla

MOKSLEIVIŲ ATEITININKŲ SĄJUNGOS CENTRO VALDYBA

Susipažinkime su Moksleivių Ateitininkų Sąjungos centro valdybos nariais. Jų "sostinė" yra Clevelandas.

Saulius Čyvas — pirmininkas. Studijuoja anglų k. ir pradinius teisės mokslus John Carroll universitete, baigdamas trečiuosius metus. Priklauso universiteto krepšinio komandai ir FCA (Fellowship of Christian Athletes), Circle K Fraternity, "Žaibo" sporto klubui. Clevelando moksleivių valdyboje ėjo šias pareigas: laikraštėlio redaktorius, iždininkas ir pirmininkas. Pokalbis su juo buvo atspausdintas "Ateities" kovo numeryje.

Viktutė Lenkauskaitė — vicepirmininkė. Studijuoja biologiją Ursuline kolegijoje 4 metus. Priklauso studenčių ateitininkių chorui "Nerija", atstovė III PLJS kongrese, Clevelando Jaunimo Sąjungos Tarybos narė, Clevelando moksleivių ateitininkų globėja; šoko Grandinėlėje, dirba "Tėvynės Garsų" radijo programoje.

Ugnelė Stasaitė — sekretorė. Studijuoja aplinkos sveikatingumo mokslus Clevelando valstybiniame universitete 3 metus. Buvo atstovė III PLJS kongrese; dabar Clevelando Jaunimo Sąjungos Tarybos narė, kanklininkė Čiurlionio ansamblyje, moko Šv. Kazimiero lituanistinėje mokykloje.

Vitas Sirgėdas — iždininkas. Baigęs universitetą Detroite, dabar dirba kaip mechanikos inžinierius McKee korporacijoje. Buvo MAS CV-bos iždininku pereitais metais. Priklauso LAK "Žaibas".

Andrius Razgaitis — korespondentas. Studijuoja industrinę inžineriją Clevelando valstybiniame universitete pirmuosius metus. Buvo 3 metus Clevelando moksleivių kuopos valdyboje: dvejus metus ėjo pirmininko pareigas. Priklauso LAK "Žaibas".

Rimas Kuliavas — narys; tvarko vasaros stovyklos paruošiamuosius darbus. Baigė 1974 metais Aviacijos Technologiją Floridoj, dabar studijuoja inžineriją Kento valstybiniame universitete. Buvęs studentų ateitininkų kopirmininkas Toronte ir pirmininkas Racine.

Vida Švarcienė — Jaunimo komisijoje. Baigė Šv. Jono kolegiją ir dabar dirba kaip gailestinga sesuo; Korp! Giedros valdyboje ir jaunučių vadovė; baigė pedagoginius kursus ir mokytojavo Šv. Kazimiero lituanistinėje mokykloje, buvusi Clevelando moksleivių ir studentų valdybose.

Marytė Idzelytė — Jaunimo komisijoje. Baigė Huron Rd. ligoninės gailestingųjų seserų mokyklą ir dabar studijuoja Clevelando valstybiniame universitete. Clevelando klinikose dirba kaip gailestinga sesuo. Yra Korp! Giedros valdyboje; šoko Grandinėlėje.

Kun. Gediminas Kijauskas — dvasios vadas. Buvęs Lietuvių Jėzuitų provinciolu; eina klebono pareigas Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos lietuvių parapijoje.

Paulius Alšėnas — patarėjas.

NEEILINIS VASARIO 16 MINĖJIMAS

Sao Paulo

Vasario 16 minėjimas paprastai dėl karnavalo triukšmo nukeliamas vėlesniam laikui. Šiemet minėjimą turėjome vasario 27 d. Bažnyčioje pamaldų metu moksleiviai ateitininkai skaitė lekcijas ir tikinčiųjų maldas ir dalyvavo su savo vėliava. Minėjime parodėme programą, kurią buvom rengę "Jaunimo šventei". Suvaidinom pagal Irenos Regienės pasaką "Neįvertinta dovana", mūsų scenai Dėdės Juozo pritaikytą vaidinimą. Vaidino: Sandra Saldytė, Leonice Graubliauskaitė ir Marisstela Žutautaitė. Po pokalbio su motina, Lietuvos Balsas vedė benutaustančią lietuvaitę, rodydamas vaizdus. Pirmam gyvam paveiksle matėme aukurą ir krivius, paskui knygnešį, vargo mokyklą prie ratelio, laisvą Lietuvą. Šiam paveiksle dalyvavo "Rūtelės" ir "Nemuno" šokių grupės, partizanai, tremtiniai, ir vaidinimas baigėsi gyvuoju paveikslu, vaizduojančiu "Laisvės viltį" ir chorui dainuojant "Užtrauksim naują giesmę broliai". Visi paveikslai buvo palydėti Liet. K. Bendruomenės choro giesmėmis ir dainomis ir p. V. Tūbelio juoston įrašyta muzika bei vaidintojų žodžiais. Atrodo, kad tiek vaidintojai, tiek muzika pajėgė žiūrovams perduotį mintį, ir jie klausėsi susitelkę.

Pasibaigus visi pripažino, kad minėjimas pajėgė išsimušti iš tradicinių vėžių ir buvo įdomus.

SIDABRINĖ SUKAKTIS

Cicero kuopai — 25 metai

Prisiminimai įdomūs tiems, kurie ten aprašomi, kurie tame laikotarpyje ar vietovėje gyveno arba gyvena. Su "Ateities" skaitytojais pasidalinsiu tik keliomis nuotrupomis iš mūsų kuopos praeities. Jos gali paskatinti naujai į darbą įsitraukinačius globėjus, nes, nežiūrint daugelio sunkumų ir nusivylimų,

Vasario 16 minėjimo programos vaizdai: Partizanai

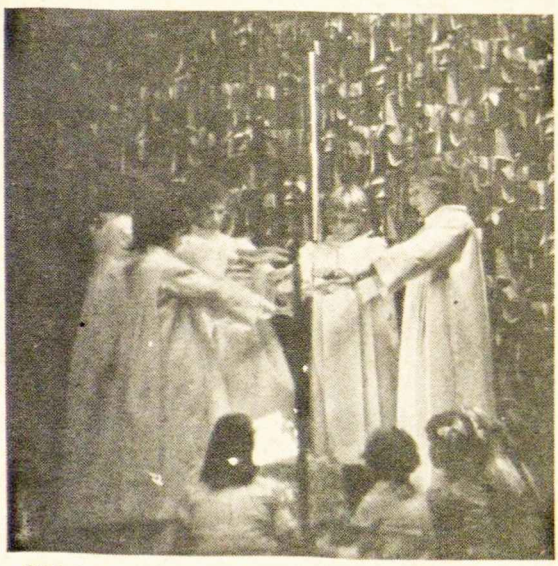

Kriviai

Dainuoja Lietuvių Katalikų Bendruomenės choras.

Publika

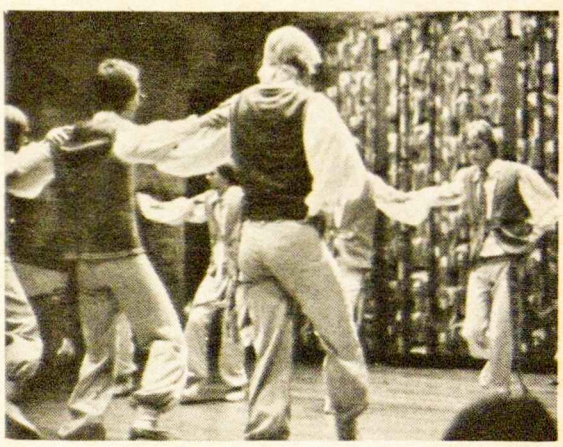

"Rūtelės" berniukai šoka

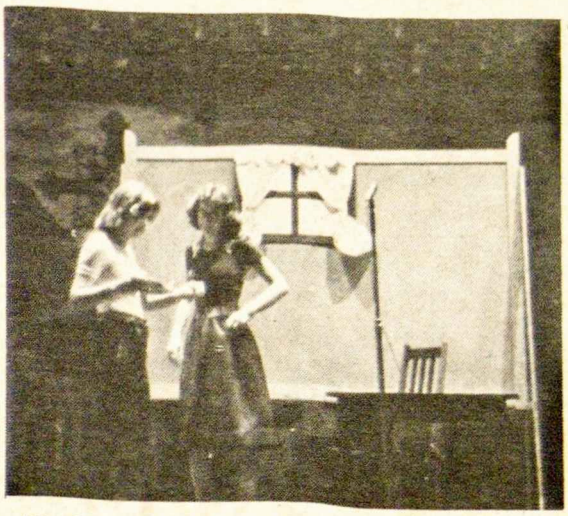

Vaidina Sandra Saldytė ir Marisstella Žutautaitė.

Šoka "Nemunas".

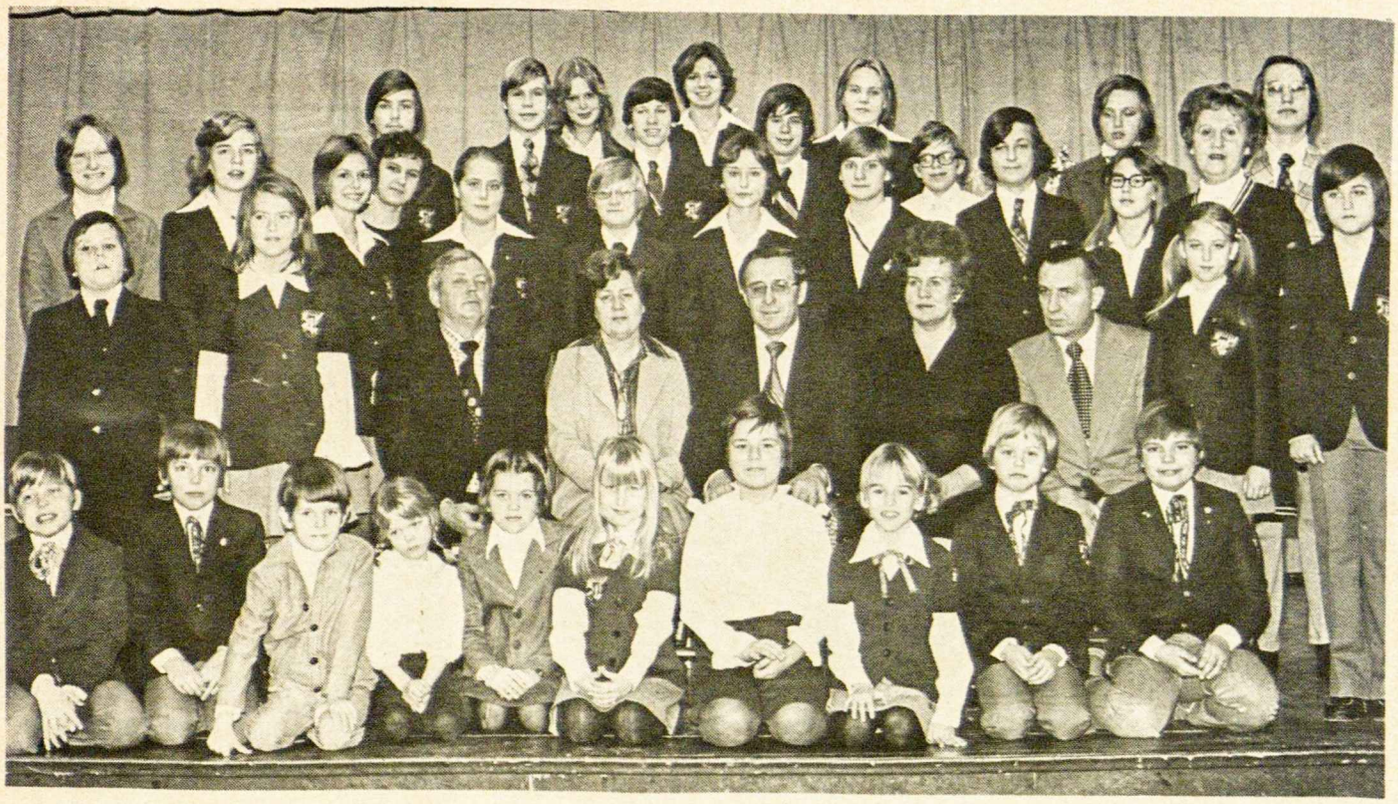

Vysk. M. Valančiaus kuopos nariai, globėjai ir tėvų komitetas. Klūpo: K. Razma, A. Rūbas, A. Paulauskas, R. Henelytė, R. Vabalaitytė, Razmaitė, R. Iešmantaitė, M. Končiūtė, Maurukas, O. Rūbas. Pirmoj Eilėj: A. Šatas, R. Tamošiūnaitė, J. Arštikys, V. Norkienė, J. Končius — Tėvų komiteto pirm., S. Tamošiūnienė, V. Laniauskas, R. Šulaitytė, V. Šulaitis. Antroj eilėj: L. Radvilaitė, jaunučių globėja, D. Norkutė, I. Gadliauskaitė, Ž. Vaičiūnienė — jaun. globėja, L. Šulaitytė, V. Radvilas, R. Končiūtė, V. Kuprytė, E. Šulaitis, R. Norkutė, A. Prapuolenytė — kuopos globėja; trečioj eilėj. V. Lašinskas, V. Laniauskas, V. Hanelytė, V. Mickus, J. Arštikytė, A. Padleckas, S. Baltrušaitytė, Vabalaitis, S. Baronas ir jaun. globėjas V. Vaičiūnas.

atiduotas laisvalaikis jaunimo ugdymui neša pozityvius rezultatus

Istorija

Kuopa įsisteigė 1952 m. vasario 3 d. A. Šato ir šias eilutes rašančios rūpesčiu, kad lietuviškas jaunimas nepaskęstų komikų ir gatvės žaidimų įtakoje, pažintų ateitininkiškus principus ir pamiltų lietuviškų bei katalikiškų tradicijų prasmę ir vertę.

Jei pažiūrėsime atgal, praeities ekrane pamatysime žingsniuojantį mažesniais ar didesniais būriais ateitininkišką jaunimą. Tai 40, tai tik 12, tai ligi 60 ar net 100 išauga — ir vėl skaičiai žemyn... Šiandien 40, kaip ir per steigiamąjį susirinkimą.

Kiek ten matome praslenkančių susirinkimų su pokalbiais ir paskaitomis; dainomis, šokiais, muzika ir rankų darbais jaunesniesiems! Ir kiek per tuos 25 metus adventinių susikaupimų, Pavasario vakarų! O kur "laurai", kuriuos skyrė "Ateities" Sporto klubas, įsteigtas A. Šato ir ilgus metus vadovaujamas A. Taugino?! Ten matosi ir Šatrijos Raganos būrelio dainininkės, vadovajamos A. Prapuolenytės, kurios garsino Cicero ateitininkus Bendruomenės parengimuose. lietuviškoje televizijoje, Vasario 16 d. minėjimuose ir baliuose ne tik Ciceroje, bet Chicagoje ir net toliau. Ten rikiuojasi ir dešimtys vaidinimų, ir daug montažų. Ten galvą kelia ir kuopos laikraštėlis "Aštuntoji Diena". Ten praslinko kelionės į Senelių Namus ir pavasarinės bei rudeninės išvykos į gamtą, kad kitus pradžiugintų ir patys pasidžiaugtų. Į tuos vaizdus rikiuojasi ir gavėnios rekolekcijos, ir keliais paskutiniais metais Vėlinių minėjimai bei kapų lankymas.

Meilę ir pareigą lietuviškom ir katalikiškom tradicijom bei idealam ypatingai skatino ir palaikė kuopos globėjas dr. P. Kisielius (1957-1973), dabartinis Ateitininkų Federacijos vadas, talkininkaujamas V. Kuprio, kuris ligi 1975 metų vasaros, daugiau kaip dešimtmetį, kartu su A. Prapuolenyte rūpinosi vyr. moksleivių ideologiniu subrendimu. Iš to laikotarpio išaugo daug puikaus jaunimo, kurio dalis su kuopos jaunimu dirbo ar dirba, ar įsitraukė į kitų organizacijų veiklą. Tokių tarpe galime suminėti: Saulių ir Joną Kuprius, R. Olšauskaitę, P. Kisielių, Jr., A. Zailskaitę, T. Pautieniūtę-Bogutienę, L. Radvilaitę, J.

Štangenbergaitę, Ž. Vaičiūnienę, V. Olšauską, A. Žygą, Stončiūtę ir kitus.

Šventė-jubiliejus

Šventė prasidėjo šv. Mišiomis, atnašaujamomis "Ateities" vyr. red. kun. dr. K. Trimako ir buvusio kuopos kapeliono kun. P. Patlabos. Jų metu jaunučiai, jauniai ir vyr. moksleiviai davė įžodį. Jaunimas kartu su visais, pritariant gitara V. Vaičiūnui, nuotaikingai pagiedojo.

Iškilmingas posėdis su vėliavomis, himnais, prezidiumu ir invokacijomis bei sveikinimais praėjo iškilmingai, bet kartu ir šeimyniškai, šiltai, nes be garbingųjų svečių daugumą atsilankiusių sudarė tėvai ir vaikai: sendraugiai, studentai ir moksleiviai — viena didelė šeima. Tiek bažnyčioje, tiek salėje maldas, skaitymus ir pristatymus atliko globėjų gražiai paruošti vyr. moksleiviai, J. Arštikytė, V. Kuprytė, V. Radvilas ir V. Laniauskas.

Posėdžio metu jaunimas pagerbė ne tik kuopos steigėjus ir globėjus, bet taip pat ir būrelius globojusius ar daugelį metų su kuopa dirbusius, ypatingai A. Tauginą, o taip pat ir S. Palionienę, E. Radvilienę, S. Kisielienę. Susikaupimo minute buvo prisiminti mirusieji globėjai: V. Kuprys ir kuopos kapelionas kun. dr. A. Juška. Išskirtinas dėmesys parodytas kun. P. Patlabai bei Tėvų komitetui, vad. Jono Končiaus. Dalyvavusieji šventėje ir dabartiniai būrelių globėjai L. Radvilaitė, Žibutė ir Vaidotas Vaičiūnai, A. Prapuolenytė jaunimo buvo papuošti gėlėmis.

Kuopos veikla džiaugėsi ir skatino jaunimą toliau dirbti prezidiumo nariai: Ateitininkų Federacijos vadas dr. P. Kisielius, kun. B. Rutkauskas, kun. P. Patlaba, klebonas kun. J. Stankevičius, Dielininkaičio kuopos globėja A. Kižienė, Moksleivių Ateitininkų Sąjungos vicepirm. V. Lenkauskaitė (atvykusi su MAS pirm. S. Čyvu iš Clevelando), buvusi kuopos narė A. Zailskaitė, kuopos atstovas V. Radvilas ir kuopos globėja A. Prapuolenytė. Jauniesiems ypač įstrigo kun. P. Patlabos palyginimas apie liūtą, kirmėlytę ir ąžuolą: ne liūtas, o kirmėlytė ąžuolą pagraužė, ir jis nuvirto; taip ir šiandien ištvermingai atlikti moksleivių maži darbeliai gali ateity didelius dalykus nulemti.

Meninėje dalyje visi kuopos nariai suvaidino nuotaikingą, aktualiu humoru perpintą, dainomis ir eilėraščiais paįvairintą rašyt. A. Barono specialiai tai progai parašytą vaizdelį — "Sukaktuvės". Autorius, nuolatinis kuopos talkininkas, jaunimo buvo iškviestas į sceną. Iškilmingam minėjimui baigiantis, kuopos globėja A. Prapuolenytė buvo apdovanota raudonų rožių puokšte už 25 metų darbą kuopoje.

Šventė buvo apvainikuota Jono Kuprio apžvalgine kuopos istorija-nuotraukomis, kuopos laikraštėliu "Aštuntąja Diena", redaguota Vidos Kuprytės, o baigta Tėvų Komiteto paruoštomis vaišėmis.

Pradėjome šventę stiprindami save prie Viešpaties Stalo, o baigėme dalindamiesi vienas su kitu tuo, ką iš Jo gavome. Ačiū Dievui.

A. Prapuolenytė

SUSIRINKĘ DISKUTAVOME

Sao Paulo

Kuopos susirinkimas įvyko kovo 13 dieną klebonijoje. Pradžioje Nilza Guzikauskaitė kalbėjo apie jos skaitytą knygą St. Ylos Moderni Mergaitė. Paskui diskutavome apie Kongreso aprašymus, tilpusius "Ateityje". Visi priėjo išvados, kad lietuvišką Ameriką geriau pažįstame negu Lietuvą. Pora susirinkime dalyvavusių yra Amerikoje buvę, kiti iš kontakto su Amerikos lietuviais ir iš spaudos.

Robertas Saldys, važinėjęs Amerikoje ir dalyvavęs III PLJ Kongreso stovyklose, nesusidarė įspūdžio, kad amerikoniukai norėtų dominuoti ar žiūrėti iš aukšto. Dauguma pritarė, kad lietuviškumo atžvilgiu jie yra stipresni ir daugiau gali už mus padaryti. Rikardui Bendoraičiui labiau patiko argentiniečiai, Andriui Valavičiui amerikiečiai. Paskui diskusijos nukrypo apie mokslą. Visiems atrodė, kad dauguma lietuviukų veržiasi į mokslą. R. Saldys priminė, kad dalis netęsia mokslo dėl sunkumų įstoti į Universitetą (kai kuriuose fakultetuose yra šimtas kandidatų vienai vietai) ar dėl ekonominių sunkumų. Iškilus klausimui, ar mokomės, kad daugiau žinotume, ar kad pereitume į kitą klasę, nuomonės pasidalino. Silvanai Banytei ir Beatričiei Bendoraitytei atrodė, kad mokomės, norėdami pereiti į aukštesnę klasę ar fakultetą. R. Saldys tvirtino, kad vyresnieji pradeda rimtai mokytis. Rikardas Bendoraitis manė, kad visi mokosi dėl abiejų motyvų. Galiausia iškilo klausimas, ar lietuviukai mokosi geriau už vietinius. Andrius Robertas ir Doglas tvirtino, kad lietuviukai mokosi geriau, Rikardas su tuo nesutiko. Andrius siūlė jam nueiti į viešąsias mokyklas ir pasižiūrėti, kaip ten mokomasi. Rikardas teisino, kad ten daugiausia mokosi varguomenės jaunimas (favelados). Silvana teigė, kad yra daug brazilų, kurie gerai mokosi. Pirmąją nuomonę palaikiusieji geresnį lietuviukų mokymąsi motyvavo: "Turi daugiau atsakomybės" (Robertas), "Kitaip buvo išauklėti namuose" (Andrius), "Yra pareigingesni" (Doglas). Baigdami susirinkimą, bendromis jėgomis rašėme šias korespondencijas.

Po susirinkimo važiavome į p. Banių baseiną maudytis.

Vaizdai iš Detroito ateitininkų veiklos

Išdėstęs Lietuvos laikraščių egzempliorius, prof. dr. L. Sabaliūnas aiškina apie nepriklausomybės laikų Lietuvos politiką. Stebi Vyt. Keblys, dr. A. Damušis ir Rita Neverauskaitė.

Keletas dalyvių studentų susirinkime: dr. A. Damušis, R. Neverauskaitė, Kr. Mičiūnaitė ir G. Damušytė.

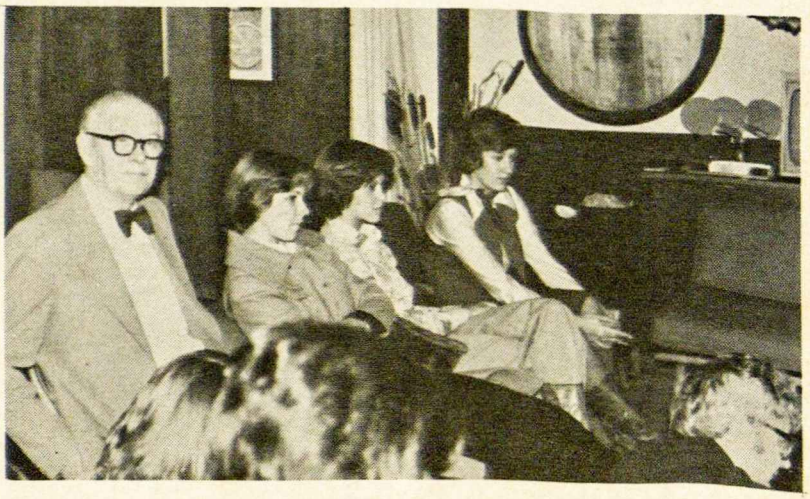

Prelegentas L. Sabaliūnas, R. Kasputis, Alg. Astašaitis ir Vyt. Keblys diskutuoja.

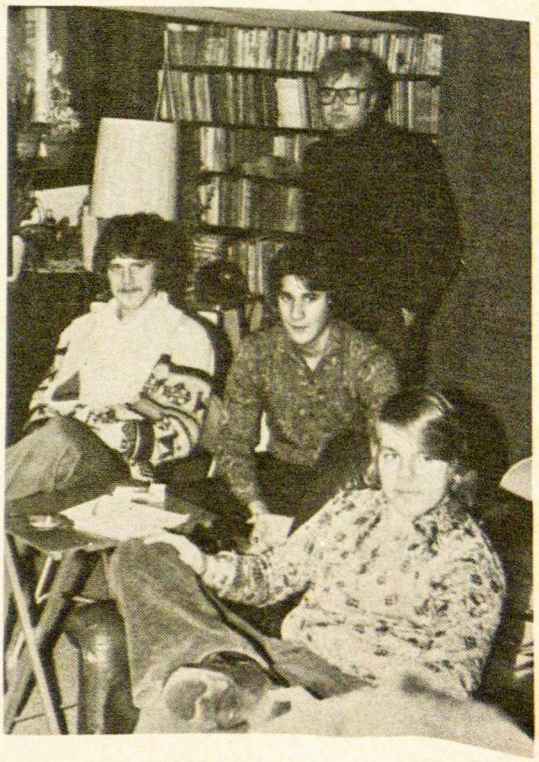

Palydint R. Kaspučio akordeonu, dainuoja V. Nakas, S. Jankauskas ir Kr. Veselkaitė.

Po Užgavėnių baliaus: programos atlikėjai: muz. Darius Lapinskas ir sol. Dalia Kučėnienė. Šalia Lilė Gražulienė ir sendr. pirm. Jonas Mukulionis.

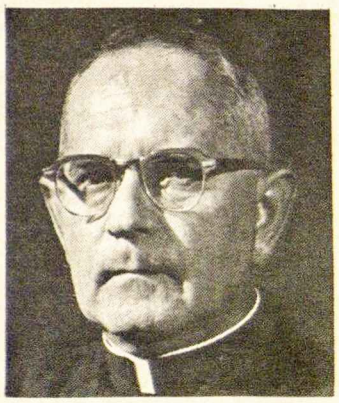

A.a. kun. Bronius Krištanavičius, S.J., buvęs lietuvių tėvų jėzuitų provincijolas išeivijoj. Jo pastangomis buvo pastatytas gausiausiai lietuvių, jų tarpe ir ateitininkų, lankomas Jaunimo Centras Chicagoje.

TRUMPAI

Ateitininkų IX Kongreso ruoša Clevelande sparčiai eina į priekį. Jo rengimo komitetą sudaro: pirm. kun. G. Kijauskas, S.J., sekr. N. Balčiūnienė; komisijų pirmininkai — V. Rociūnas (informacijos), R. Bublys (pamaldų), Vyt. Kliorys (dramos), N. Palubinskienė (dailės) S. Laniauskas (finansų), St. Barzdukas (leidinio), O. Kliorytė (registracijos), dr. E. Šilgalis (patalpų), B. Skrinskienė (nakvynių), V. ir D. Sirgėdai (susipažinimo) ir Pr. Razgaitis (banketo).

Ateitininkų Kongrese, Clevelande, rugsėjo 3 d. bus statoma Alg. Landsbergio drama, režisuojama Jono Jurašo.

Australijos ateitininkai renka savo atstovus, kurie dalyvaus IX Ateitininkų Kongrese, Clevelande.

Kun. Juozas Šeškevičius iš Sao Paulo dalyvaus IX Ateitininkų Kongrese ir jame atstovaus Brazilijos ateitininkus.

MOKSLEIVIAI

Detroito jauniai ir jaunučiai ateitininkai vasario 13 d. Lietuvos nepriklausomybės minėjime dainavo ir deklamavo patriotinėmis temomis bei pasirašė globėjos Gintės Damušytės suredaguotą laišką prezidentui J. Carteriui, sveikindami jį už jo tvirtą pasisakymą prieš žmogaus teisių pažeidimus Sovietų Sąjungoje.

Detroito jaunių ir jaunučių susirinkime vasario 26 d. V. Veselka supažindino jaunuosius su medžio drožinėjimo menu bei technika.

Cicero moksleivių ateitininkų kuopa kovo 5 d. atšventė savo veiklos 25 metų sukaktį. Per šv. Mišias, kurias atnašavo kun. dr. K. Trimakas ir kun. P. Patlaba, įžodį davė nauji nariai. Akademijoje kalbėjo Ateitininkų Federacijos vadas Dr. P. Kisielius ir kiti. Buvo suvaidintas rašyt. A. Barono vaidinimėlis.

Sao Paulo jaunieji ateitininkai kovo 13 d. diskutavo apie Šiaurės ir Pietų Amerikos lietuvių jaunimo santykius, mokslą ir kt.

Chicagos studentų draugovės susirinkime balandžio 2 d. kalbėjo socialinis darbuotojas Jonas Bagdonas apie lietuvių kolonijų išlikimą išeivijoje.

Dielininkaičio kuopa kovo 27 d. Chicagoje surengė prasmingą susikaupimo vakarą, prie kurio pasisekimo prisidėjo kuopos globėja Agnė Kižienė, kun. J. Šarauskas, tėvų komitetas ir patys kuopos nariai.

Los Angeles moksleiviai ateitininkai savo susirinkime kovo 20 d. diskutavo apie neštumo nutraukimą (abortą) ir eutanaziją.

STUDENTAI

Detroito draugovės susirinkime vasario 20 d. dr. L. Sabaliūnas skaitė paskaitą "Lietuva krizėje".

Gaudeamus, Studentų ateitininkų neperiodinis leidinys vėl pasirodė. Jį išleido naujoji Studentų Ateitininkų Sąjungos centro valdyba Chicagoje. Tai 1976-1977 veiklos metų 1 nr. Spausdinami įvairūs pranešimai-žodžiai, studentų žinios ir kita informacija.

SENDRAUGIAI

Detroito sendraugių visuotinis susirinkimas įvyko kovo 13 d.

Philadelphijos sendraugių metiniame susirinkime kun. Kajetonas Sakalauskas paskaitoje "Dvasinis atsinaujinimas" palietė šių dienų Bažnyčios aktualijas. Skyriaus pirmininkė Genovaitė Maciūnienė padarė metinę veiklos apžvalgą. Naujon valdybon išrinkti: Jūra Viesulienė-Gailiušytė, Genovaitė Maciūnienė, Danutė Muraškaitė, Kazimieras Razgaitis ir Edmundas Binkis.

Ateitininkų Sendraugių Sąjungos nauja centro valdyba savo pirmame posėdyje kovo 15 d. pasiskirstė pareigomis: pirm. Vytautas Šoliūnas, dvasios vadas kun. dr. V. Rimšelis, MIC, vicepirm. E. Razmienė, vicepirm. O. Abromaitienė, sekr. M. Tamulionienė ir ižd. K. Kriaučiūnas.

Vyresniosios giedrininkės suruošė gavėnios rekolekcijas moterims Chicagoje, kovo 31-balandžio 2 d. Rekolekcijų vadovas buvo kun. L. Zaremba, S.J.

Medikų "Gajos" korporacija turėjo savo narių susikaupimą balandžio 3 d. Chicagoje.

"Giedros" korporacijos vyresniosios narės Chicagoje turėjo susirinkimą kovo 20 d.

Nuo administracijos stalo

Garbės prenumeratas prisiuntė: V. Baleišytė, kun. Z. Gelažius, dr. J. Kižys, V. Kleiza, D. Kojelytė, A. Skrupskelienė, P. Spetyla, J. Žadeikis (Chicago, Ill.), A. Baronas (Venecuela), Pr. Grušas (Agoura, Calif.), A. Milčienė (Manchester, Ct.), V. Rociūnaitė (Independence, Ohio), kun. J. Staškevičius (London, Ont., Canada), L. Underienė (Toronto, Ont., Canada).

Aukojo "Ateičiai" paremti: 100.00 dol. — dr. A. Razma (Joliet, Ill.); po 50.00 dol. — dr. A. ir J. Juozevičiai (Chicago, Ill.), dr. P. Kisielius vietoj kalėdinių kortelių (Cicero, Ill.); 25.00 dol. — dr. A. Liulevičius (Chicago, Ill.); 18.00 dol. — P. Zaranka (Detroit, Mich.); 15.00 dol. — kun. J. Staškevičius (London, Ont., Canada); 7.00 dol. — M. Kuprienė (Cicero, Ill.); 6.00 dol. — M. Vasienė (Philadelphia, Pa.); po 5.00 dol. — A. Baronas (Venecuela, S.A.), P. Gruodis (Chicago, Ill.); po 3.00 dol. — O. Abromaitienė (Lemont, Ill.), R.K.S. Girnius (Boston, Mass.), G. Indreika (Chicago, Ill.), B. Juozapavičienė (Hamilton, Ont., Canada), V. Kolyčius (Toronto, Ont., Canada), O. Norvilienė (Monroe, Mich), kun. J. Tautkus (Putnam, Ct.), dr. A. Valiuškis (Barrington, R.I.), J. Valukonis (Huntington Beach, Calif.); 2.00 dol. — V. Povilaitis (Australia); po 1.00 dol. — D. Grajauskaitė (Hamilton, Ont., Canada), A. Orvidas (Cicero, Ill.), V. Orvidienė (Cicero, Ill.), A. Pažemėnas (Queens Village, N.Y.).

Apmokėjo "Ateities prenumeratą, siuntinėjimą užsienio moksleivijai: 7.00 dol. — V. Vaitiekūnas (So. Orange, N.J.); 6.00 dol. — A. Prunskytė (Chicago, Ill.).

Nauji prenumeratoriai: J. Adomaitis (Prescott, Arizona), R. Bankaitis (Fairview Park, Ohio), V. Bendžiūtė (Philadelphia, Pa.), D. Čekanauskaitė (Westlake Village, Calif.), J. Činga, J. Motiejūnas (Los Angeles, Calif.), Jurkų šeima, Staškevičių šeima (Verdun, Quebec, Canada), R. Juzaitis (Charlottesville, Va.), D. Ladygaitė (Chomedey-Laval, Quebec, Canada), dr. J. Petrikonis (Woodbine, Iowa), V. Ruzgys (Anaheim, Calif.), E. Trimakienė (Chicago, Ill.), L. Underienė (Toronto, Ont., Canada), M. Marcinkienė (Chicago, Ill.)

Už garbės prenumeratas, aukas ir naujas prenumeratas nuoširdžiai dėkoja

"Ateities" administracija

Sekančiuose "Ateities" numeriuose

Kai kurie gauti rankraščiai: "Moralinė maišatis" (kun. dr. Ant. Paškaus straipsnis), "Kaip šveicaras patenka į lietuvių tarpą" (prof. J. Ereto atsiminimai), "Preliudas" (J. Jankaus romano ištrauka), "Kodėl juokėsi Motiejus" (Vyt. Alanto romano ištrauka), "Žmogaus širdies teologija Šventraštyje" (ses. O. Mikailaitės straipsnis).

ALp(LKA)1786
1977, Nr.4

80.725.279